P. WALTHER DIETHELM

KRALJICA, MAJKA I SLUŠKINJA

19863

M.D.

KRALJICA MAJKA I SLUŠKINJA

P. Walther Diethelm

Životopis službenice Božje MAJKE MARIJE TEREZIJE SCHERER suutemeljiteljice Družbe milosrdnih sestara sv. Križa u Ingenbohlu — Švicarska

Đakovo — 1986.

Odobrenjem Biskupskog ordinarijata u Đakovu, broj: 462/1986. od 12. veljače 1986.

Naslov originala:

KÖNIGIN, MUTTER UND MAGD
Lebensbild von Mutter Maria Theresia Scherer

Prevela i priredila: s. M. Blaženka Perković

Lektura: s. Mariangela Žigrić

Izdaje: SAMOSTAN SS. SV. KRIŽA — ĐAKOVO

Odgovara: s. Miljenka Tadin

Tisak: »Plamen« Slav. Brod, 1986.

PREDGOVOR HRVATSKOM IZDANJU

Pročitao sam životopis »Kraljice, majke i sluškinje« Časne Majke Terezije Scherer. Mogao bih se izraziti i koncilski: »svećenice, proročice i kraljice«. I evanđeoski: »Tako je Isus obilazio sve gradove i sela. U č i o u tamošnjim sinagogama, p r o p o v i j e d a o Radosnu vijest o Kraljevstvu, i l i j e č i o svaku slabost i bolest« (Mt 9,35).

Kada bih htio iz te biografije izvući zlatne niti, čini mi se da bih morao parati nit po nit toga »platna«. I u »osnovi« i u »potki«, jer je taj život »namotao« sam Gospodin u osnovi, a vrijedna »tkalja« svojom molitvom, žrtvom i apostolatom ukrštavala niti svoga života tako, da je satkano divno i čvrsto platno Majke i Svetice.

Ta će biografija mladim djevojkama pokazati ideale, o kojima sanja mladost, i potaknuti ih, da budu »dostojne nade, koja je u njima« (Ivan Pavao II).

A u članicama Družbe ražariti ljubav za življenje karizme kojom ju je opečatila Utemeljiteljica. I dati novu dubinu svetom Pravilu i toliko puta opetovanim obećanjima.

Ta će biografija biti i za sve druge čitatelje pomoć da uđu do izvora i na sam izvor Družbe sestara svetog Križa, te divne rijeke Božje dobrote za sve krajeve kojima je protekla, i za sve ljude, koji su u njoj našli zdravlje, osvježenje i radost!

Zahvalni smo Gospodinu, koji je putovima svoje Providnosti Đakovo učinio središtem Hrvatske Provincije, i tako postalo izvor blagoslova i za našu biskupiju, i za cijelu našu Crkvu.

U središtu korizme, koja počinje danas, nalazi se križ. Križ Ljubavi i Dobrote do ludosti, po riječima svetog Pavla. Trostruki križ čovjeka, kršćanina i redovnice.

Po tom Križu, čvrsto zagrljenom i s predanjem nošenom, sve članice Družbe prispjele sretno, sve zajedno, vječnom Uskrsu!

I zagovor i molitva Časne Majke Terezije pratio sve vas, čitatelji ove biografije, da živite svetim životom te da i vi Uskrsloga jednom sretnete u vječnoj domovini!

Svima: pozdrav i blagoslov u Gospodinu!

Đakovo, na Čistu srijedu, 12. veljače 1986.

Ćiril Kos, v.r.
biskup

Uvod

»Prva generalna poglavarica u Ingenbohlu bila je kraljevska pojava, no ona je bila i sluškinja i upravo je u tom njezina najveća čast.« Te riječi ne stoje u nekoj knjizi za duhovnu izgradnju niti u nekom katoličkom tjedniku. Moglo ih se prije nekoliko godina pročitati u časopisu »Zürcher-Illustrierte«. Nije li zanimljivo da časopis, koji se prije svega bavi današnjim životom i prikazuje suvremene filmske i sportske veličine, nalazi na svojim stupcima mjesta za takve riječi o ženi prošlog stoljeća koja je uz to bila i redovnica?
Kraljica, majka i sluškinja! To su izrazi koji ne označuju položaj u društvu danas nego naznačuju nadvremenske vrednote. Oni nas gotovo prisiljavaju da izbližega promotrimo lik žene o kojoj se to moglo reći.

Naravno nije lako prikazati lik majke Marije Terezije Scherer, prve generalne poglavarice Milosrdnih sestara sv. Križa iz Ingenbohla. »Tko je nije vidio, ne može si dočarati njezin pravi lik«, piše sestra koja joj je za života bila vrlo bliska. Pa ipak nam to mora uspjeti, jer su o majci Mariji Tereziji sačuvana bezbrojna svjedočanstva i sjećanja na nju. Tko je kao ona osnovao redovničku zajednicu i više od 30 godina njome upravljao,

tko je iza sebe ostavio 1700 sestara koje su je osobno poznavale, taj ne može bez traga nestati s ovoga svijeta.

Postoje brojni iskazi i isprave koji bi morali omogućiti klesanje glavnih orisa toga veličanstvenog lika. K tome nam je i sama majka M. Terezija ostavila svoju sliku u kratkoj »Autobiografiji«, koju je napisala kao 42-godišnja žena na zahtjev svog tadašnjeg duhovnika. To je svojevrstan ispit savjesti. Brojna vlastoručna pisma, koja su putovala diljem svijeta, uz svoj poslovni sadržaj otkrivaju također i ono što je pokretalo i ispunjalo njezinu nutrinu.

Crkva još nije rekla svoj sud o životu majke M. Terezije Scherer. Dokumenti apostolskog procesa za proglašenje blaženom ispituju se u Rimu. Nadamo se da će za koju godinu Službenica Božja biti pribrojena listi blaženih. Ovaj životopis ne želi pretjecati sud Crkve nego joj se, kako je i propis, u svemu podložiti. Nakana je ovog životopisa da nas duhovno pripravi na proglašenje blaženom i da majku M. Tereziju predstavi širim krugovima.

LJILJAN IZ MEGGENA

Matica krštenih u Meggenu, seocetu idilično smještenom uz Vierwaldstättsko jezero bilježi da je 31. listopada 1825. rođena Katarina Scherer, treće dijete Karla Scherera i Ane-Marije rođ. Sigrist. Isti je dan postala dijete svete Crkve, primivši sakramenat Krštenja.
Rodna i roditeljska kuća nazvana »Weid« bila je jednostavna obična seljačka kuća. No, baš je iz takvih kuća izašlo mnogo vrijedne, zdrave i snažne djece koja su neistrošena i nepokvarena stupila u život i mnogo učinila za Crkvu i domovinu.

»Moji su roditelji bili siromašni ali čestiti kršćani«

Tako opisuje majka M. Terezija u svojoj zreloj dobi oboje svojih roditelja. Još je uvijek pred njom stajala njihova slika, lijepa i velika. Dijete ih naziva »marljivima i poduzetnima«. U krugu šestero braće i sestara bila bi se mogla razviti tako lijepa i sretna mladost. Ali je iznenadna smrt pružila svoju neumoljivu ruku u tu obiteljsku sreću.

Otac je umro od upale pluća. To je bio težak udarac za neopskrbljenu i brojnu obitelj. »Budući da majka nije u poslovanju bila tako spretna kao otac, djeca još mala, a posjed malen, činilo se da je najbolje rješenje prodati kuću i posjed, veću djecu dati u imućne obitelji kao služinčad a samo malu djecu ostaviti kod majke.« Tako opisuje majka M. Terezija ondašnje stanje u obitelji. Ta odluka o zbrinjavanju obitelji nije došla nakon duga razmišljanja i iskustva. Katarina je kao šestogodišnja djevojčica morala već na sam dan očeve sahrane napustiti roditeljsku kuću.
Krsni kum uzeo ju je k sebi i u njegovoj kući »Loch« našla je Katarina dom za nekoliko idućih godina. »Na mene je pala kocka«, piše kasnije majka M. Terezija. Te riječi skrivaju svu bol dječjeg srca otkinutog od majke, braće i sestara. Ona se, doduše nikad ne tuži na svoje skrbnike: »Bili su to čestiti kršćani«. U njihovoj se kući njegovala molitva krunice. Brinuli su se da Katarina pohađa školu iako tada još nije postojalo obavezno školovanje djece.

Rodna kuća Katarine Scherer u Meggenu

»Katarina vlada sobom«

Zar to nije lijepo priznanje, kad jedna majka tako može govoriti o mladosti svoga djeteta! Časno je to svjedočanstvo i za dijete koje se nije pretvaralo, nego je u dopuštenim granicama razvilo sve strane svoje vedre naravi. »Bila sam veoma vedra i radosna. U školi sam bila pod nadzorom učitelja marljiva, a inače brbljava i zločesta; tražila sam i nalazila društvo djevojčica koje su bile meni slične. Budući da su rođaci bili muzički nadareni, sjedili smo često zajedno i pjevali, ponekad i plesali. Ples sam jako voljela i koristila za to priliku kad god mi se ukazala. Ipak u tim zgodama nisam nikad bila u opasnosti.«

Ta djetetova vedra narav postat će Katarini Scherer dragocjeno blago u budućnosti, jer je život nije štedio. Ali ona je nasmijana lica nosila svoju sudbinu. Koračala je kroz životna trpljenja kao »sunčano dijete iz Meggena« kako ju je nazvao sam otac Teodozije Florentini, kapucin, osnivač Družbe sestara sv. Križa. Donosila je radost u bolesničke sobe i utjehu u ubožnice. Znala je sušiti suze zaplakanima. Mogla je podizati druge i onda kada je sama trebala utjehu. »Žestina je bila uvijek moja glavna mana.« Tako glasi ozbiljno, iskreno priznanje zrele žene o njezinim naravnim sklonostima i mladenačkim pogreškama.
No, njezina je majka mogla ustvrditi da se tu ne radi o opasnim manama: »Katarina sa sobom može što hoće«. Djevojka je dakle vladala sobom. Već je tada pokazivala snagu volje koja nije izmicala teškoćama, ako su pred njom stajale kao dužnost ili zadatak.

»Ipak je pobijedila milost«

Ovom je priznanju zacijelo prethodila borba. Jer, u tom životu nije bila uočljiva samo težnja prema »gore«; nego su i sklonosti prema »dolje« zanosile ovu mladost. Zrelu djevojku iz jednostavnih krugova nije zaobišla muka donošenja odluke: kojim putem krenuti?

Kao šesnaestogodišnja djevojka došla je Katarina u Luzern da u bolnici pomaže milosrdnim sestrama, »kamo sam, iako prešutno, vrlo nerado išla«, kako sama priznaje. Djevojka koja voli fine haljine, koja u gradu uči francuski, vjerojatno zato da može poletjeti u široki svijet, osjećala se vrlo nelagodno u zagušljivom bolničkom zraku. »Najprije mi je bilo teško gledati kako je sve usmjereno na vjeru, slušati pobožne stvari i k tome imati još pred očima samo bolesne i siromašne. Bila sam nekoliko puta srdita na propovjednika koji je govorio protiv plesa i slično.« Tu bi rečenicu mogla napisati i dobra djevojka naših dana. Ona otkriva što je sve kuhalo i vrelo u mladom biću, što ga je privlačilo i radovalo.

»Ipak sam počela više moliti, češće primati sakramente; najprije svakih četrnaest dana zatim svakih osam a moj tadašnji ispovjednik dopuštao mi je i savjetovao češću svetu Pričest.« Okolina je ipak vršila dobar utjecaj. Sestre bolničarke iz Besançona, koje su iz ljubavi prema Bogu služile bolesnicima, potakle su veoma nadarenu djevojku na ozbiljno razmišljanje o životu. Morala je konačno uvidjeti da postoji nešto vrednije i trajnije nego ples i haljine, svijet i razonoda. I Katarina je na sebi doživjela da Bog ne prilazi čovjeku da bi ga opljačkao, nego da bi ga obogatio i usrećio! Djevojka moli, odabire ispovjednika s kojim može pretresati sva važna pitanja. U to vrijeme obavlja dva puta veliku ispovijed, stupa u Djevojačko društvo, hodočasti u Einsiedeln i u »Rigi-Klösterli« da dobije jasnoću o svojoj budućnosti. Čak stupa

i u Treći red — to je za sedamnaestogodišnje djevojke doista rijetkost, jer su »trećoredice« tada imale mnoge i ne baš lake obaveze. Sve su to dokazi da je sve više izranjala njezina duboka religiozna sklonost i da je — kako to često biva u životu mladih, živahnih ljudi — u njoj drijemala duboka duša koja je čekala milosni trenutak da se probudi i dođe zauvijek na svjetlo dana.

»Nisam imala volju za udaju«

Tako glasi njezino priznanje iz onog vremena. No, time još nije bio jasan put u budućnost. »Jedni su smatrali da trebam ići u samostan, za što nisam imala ni malo volje. Drugi su vjerovali da trebam osnovati obitelj, na što nikad nisam bila ozbiljno usmjerena. Na to sam puno manje mislila nego li na redovnički stalež. Djevičanski stalež u svijetu činio mi se lijep i uzvišen.«

»Ljiljan iz Meggena« još ne sluti da cvijet djevičanstva može doduše posvuda cvasti, ali da najbolje miriše kada stoji u Božjem svetištu. Ona tek sluti ljepotu netaknutog, sačuvanog, Bogu darovanog čitavog čovjeka.

Pa ipak je i to naslućivanje dovoljno da je sačuva od zla, da prevlada lakomislenu mladost i da se natprosječnom pobožnosti osloni na Boga.

»Kad bi samo ljiljani cvjetali!« — reći će kasnije kao zrela žena. U tim riječima odzvanja zahvalnost za sačuvanu mladost. Ta zahvalnost vodi je k svetoj odluci da Bogu posveti svoj život kako bi u njezinom zvanju prepoznale svoj poziv i mnoge mlade djevojke i pošle istim putem.

BOG ZOVE, ALI KAMO?

»Tada mi je došla misao na redovnički stalež. Nisam prihvatila tu misao i često sam je odbijala!« Unatoč tim početnim protivljenjima nametala joj se sve češće misao na samostan i uskoro se više nije dala odagnati.
Katarina Scherer suviše je iskrena, dobra i pobožna a da bi dulje odbijala volju Božju i njegov zov. Tako je devetnaestgodišnjakinji gotovo jasna njezina budućnost, još je samo zabrinjava izbor Družbe. Njezinu vedru narav privlačila je briga za djecu. Zato je odlučila poći k sestrama Božanske Providnosti koje su radile u dječjem domu u Luzernu. Već se bila prijavila u Kuću maticu u Portieux, ali ju je ispovjednik odgovorio od tog koraka. On je upućuje na nekog franjevca kupucina koji namjerava osnovati sličnu Družbu u Švicarskoj. Možda je to bio — kao kod švicarskog sveca brata Klausa — prst Božji: Domovina te treba. Pokloni najprije njoj život i snagu!

Otac Teodozije Florentini, kapucin

Odlučan čovjek iz Münsterske doline (rođen 1808, umro 1865.) vrućeg temperamenta, goruće duše za Boga i kapucinske privrženosti puku, obuhvatio je svojim praktičnim pogledom prilike i vrijeme u kojem je živio. A što je vidio, bilo je žalosno: kulturna revolucija i zatvaranje samostana. Nije se prezalo ni pred prastarim sjedištima boguposvećena života (1841. zatvoren je stari samostan u Aargau).

Uočio je nagli razvoj industrije koja je čovjeka pomalo pretvarala u stroj. Vidio je djecu koja su odrastala bez roditelja i čeznula za majčinskom ljubavi; tu su i nezbrinuti starci koji su tražili razumijevanje i pomoć koju može pružiti tek majčinsko srce. S bolju u duši susretao je defektne i nenormalne ljude koji ipak nose u sebi znak Boga — dušu i koji bi s puno ljubavi i truda mogli živjeti čovjeka dostojnim životom. Pred pronicavim pogledom ovog dobrohotnog prijatelja ljudi iskrsava nova slika: djevojke koje se odriču udaje mogle bi ovdje u ime ljubavi Božje razviti svoje majčinske sposobnosti; sluškinje Gospodnje u službi djece u školi i uz bolesničku postelju; djevice čiji bi život postao po ljubavi Božjoj plodan. Tako je otac Teodozije postao osnivač nove Družbe u Crkvi i to u vremenu kad se moralo bježati iz starih samostana, kada se i on sam morao spasavati bijegom iz samostana u Badenu kako bi spasio glavu. Tada je bio osuđen na četiri godine robije i na doživotni izgon iz zemlje. On je htio početi u Menzingenu s osnivanjem Družbe, u Churu razviti svoju zamisao dalje a u Ingenbohlu postaviti Družbi čvrst temelj. Posvuda gdje je bijeda zvala u pomoć kršćansku ljubav, bio je otac Teodozije spreman poslati svoje sestre kao vjesnice ljubavi Božje, kao zaručnice Kristove: u škole i k siromasima; k zdravima i bolesnima; najradije onamo gdje nitko nije htio pomoći.

O sveta Crkvo, zaručnice Kristova! O kako si plodna! I na ruševinama možeš graditi, a na zgarištu cvjetati!

Takav početak bio je rizik

»Majka i župnik nisu o tome htjeli ni čuti.« To izjavljuje Katarina Scherer opisujući svoje hrabro oduševljenje za planove oca Teodozija kod njihovog prvog susreta 5. listopada 1844. u Altdorfu. »Prijetili su mi da mi neće dati ni dinara. Naprotiv, za neki drugi samostan rado bi me opremili; da u vremenu kada se zatvaraju samostani, nije moguće osnivati nove. Bilo je poteškoća; i tu je pomogao sam dragi Bog, kada je u kratkom vremenu promijenio mišljenje osoba koje sam kao još maloljetna morala slušati. Pristali su, kada su shvatili, da imam to više pouzdanja što se oni više protive.«

Ovdje dolaze do izražaja dvije vrijedne osobine majke M. Terezije, koje su joj omogućile da uđe i u najteže pothvate u kojima su se udružili nebo i zemlja. Prva joj je osobina bila veliko pouzdanje u Boga koji je nikada nije ostavljao na cjedilu. Bog nikada ne razočarava one koji se potpuno oslanjaju na nj, napose ne onda, kada nastaju ne ljudska nego Božja djela. Druga joj je osobina bila snaga i izdržljivost karaktera kojim se posvema založila da dosegne cilj.

Počeci u Menzingenu bili su više nego skromni. S tri novakinje — među kojima je bila i s. Bernarda Heimgartner, prva buduća Časna Majka — počeo je otac Teodozije 1844. osnivati Družbu sestara sv. Križa — sestre učiteljice. Iznajmili su najprije tri sobe u selu a vlasnik kuće davao je sestrama s početka i hranu. Dvije su početnice preuzele školu u selu, a treća je trebala odgajati nove kandidatice. »Budući da je učiteljica kandidatica bila bolježljiva, uzeo ju je otac Teodozije u Altdorf radi blaže klime, kamo sam i ja bila pozvana 1. ožujka 1845.«

»Otac je Teodozije na sve načine iskušao moju nutrinu«

Vrijeme kandidature u Altdorfu i novicijata u Menzingenu bilo je vrlo kratko. Sva je priprema trajala samo osam mjeseci ali je novoj kandidatici Katarini bilo dovoljno za polaganje temelja redovničkog života. »Tada sam imala milost dubljeg uranjanja u duhovni život«, piše sretna novakinja o tom dragocjenom vremenu kojega se rado sjećala kasnije u svojoj prezaposlenosti. Imala je u ocu Teodoziju dobrog učitelja koji je doživotno zadržao duhovno vodstvo te izvanredno nadarene osobe. On je znao gdje treba graditi i jednakom tankoćutnošću pronalazio ljude u koje se mogao pouzdati. A majka M. Terezija postat će mu najbolja i najvjernija suradnica.

Otac Teodozije nije površno shvatio zvanje i vodstvo ove kandidatice. Uveo je čak pismene ispite iz školskih predmeta, spremajući je za zvanje učiteljice. Ti su ispiti, čini se, bili dobro položeni, što svjedoči Utemeljiteljevo pismo koje je kao njezinu preporuku poslao u Baar: »Naše 'sunčano dijete iz Meggena' vedre je naravi koja se svemu prilagodi i vrlo je privržena. Ima odgojnih sposobnosti i bogatu duhovnu nadarenost što sam s radošću zapazio u Altdorfu.«

Zanimljivo je kako je majka M. Terezija kasnije dorasla svim velikim zadacima a da nije za njih primila odgovarajuću izobrazbu. Zna dostojanstveno i kraljevski u riječi i pismu vladati svim situacijama, nalazi odgovarajući ton za svakoga na koga se obraćala. Radina je i posjeduje intelektualnu širinu kojoj se mora diviti. Kod nje su se u željeznom maru razvili do punine predivni Božji darovi. S pet primljenih talenata postigla je drugih pet.

Otac Teodozije Florentini, kapucin

Na žalost otac Teodozije se kasnije premalo mogao posvetiti tom dragocjenom cvijetu. Mnoštvo zadataka prisililo ga je da svoje bogate duhovne darove raspe na sve strane. Od 1845. godine bio je katedralni župnik u Churu, od 1860. generalni vikar biskupije. Nebrojeni poslovi, planovi i brige bacali su ga amo tamo sve dok ga iznenadna smrt nije istrgla iz svih poslova. Da je majka M. Terezija imala duhovnog vođu kao druge velike žene i Utemeljiteljice napr. sv. Terezija Velika ili Ivana Chantal, koji bi njezine bogate duhovne darove razvio do punine i da nije morala utrošiti svoje najbolje sile u borbi za materijalni opstanak, danas bi možda njezin lik stajao pred nama još veći i svjetliji. No, on je zato utoliko ganutljiviji i draži, jer nam prikazuje lik majke-sluškinje, koja je stalno u poslu ne skidajući sa sebe pregaču i izvrstan je uzor za svoje poslom preopterećene kćeri!

Kao novakinja bila je majka M. Terezija željna učenja. Trebalo joj se to i priuštiti. »Jako sam željela učiti, samo nisam imala za to priliku. Stoga sam bila neraspoložena jer mi se nije omogućila potrebna naobrazba. Otac Teodozije me smirio rekavši da će mi se to nadoknaditi.«

Ovo se obećanje nije moglo potpuno ispuniti, jer su se neprestano nametali neodgodivi praktični zadaci. Sestre oca Teodozija nisu nikada ostajale bez posla. Naprotiv, bilo ih je uvijek premalo da bi mogle zadovoljiti svim potrebama i pozivima. To dokazuje kako je bilo potrebno osnivanje ove zajednice.

Bogu posvećena

Tihi samostan benediktinki u Wurmsbachu doživio je 27. listopada 1845. jednostavnu ali značajnu svečanost. Pet prvenaca iz Menzingena položilo je ondje svoje prve zavjete. Sestre oca Teodozija, koje u Menzingenu još nisu imale svoj pravi dom, trebale su u ovom starom samostanu darovati svoj život Bogu. — Tako je očinski zamislio Utemeljitelj taj događaj.

Dekan von Haller iz Galgenena, kasnije biskup u Churu, primio je kao biskupski delegat njihove zavjete, jer otac Teodozije nije mogao doći. »Sunčano dijete iz Meggena«, koje će se u samostanu od sada zvati sestra Marija Terezija, nalazilo se među tim sretnicama; ona je dakle položila zavjete već nakon osam mjeseci novicijatske kušnje.

Sada je eto zauvijek u samostanskoj zajednici koju si je odabrala. Tako je tada mislila, ali će se dogoditi drugačije. »Sanjala sam o povratku u Menzingen i kako ću tamo marljivo učiti. Tako sam bila gotovo razočarana kad sam isti dan čula, da ću kao pomoćna sestra raditi na djevojačkoj školi u Galgenenu.« To je sudbina majke M. Terezije: drugima će pružati dom, a sama će neprestano biti na putu. Napose će svojim kćerima biti majka i pružati im zaklon doma, ali će i od njih tražiti da krenu u tuđinu te isto to pruže i drugima. Tuđa ju je nevolja često prisilila da već na sam dan prvih zavjeta najavi mladoj sestri mjesto u koje će krenuti te je blagoslovi za sretan put, utisnuvši joj na čelo znak križa.

Do danas se zadržao običaj kod sestara sv. Križa da si kod spremanja na godišnje duhovne vježbe urede i pripreme stvari te tako budu spremne odmah odgovoriti na poziv u drugo mjesto ili na drugu službu.

Bogu posvećene osobe osjećaju domovinu tamo gdje ih Bog zove i čeka, dakle ne samo u tišini samostana. Djevičanske se duše u svojoj ljubavi ne vežu na pojedina mjesta ili ljude da bi tako bile sposobne ići u susret Bogu i poduzimati uvijek nova djela ljubavi. To je smisao djevičanske posvete. Upravo se na taj način ljubav Božja prelijeva u ljubav prema bližnjemu i tako nastaje rijeka kršćanskog karitasa — djelotvorne ljubavi.

RADOSTI I BOLI POČETAKA

Zaista je bilo Božje pripuštenje što je majka M. Terezija na početku svog redovničkog života vršila gotovo sve dužnosti u koje će kasnije upućivati svoje sestre dijeleći s njima svoja vlastita iskustva. Ta su je iskustva izgradila u mudru i finu ženu za koju se govorilo da znade reći pravu riječ u pravo vrijeme, odlično savjetovati i voditi. Ova su joj iskustva pribavila i praktičnost kojom je znala prije svega staviti na vodeća mjesta odgovarajuće sestre.

Odgojiteljica u Galgenenu

Jedno jedino pisamce iz onih dana pruža nam uvid u njezin tadašnji stav: »O kako je redovnička poslušnost izvanredna učiteljica! Prije dvije godine ne bih nipošto držala školu, a evo se osjećam sasvim dobro i sigurno u krugu mladosti jer znam, da je Božja volja da vršim učiteljsku službu. Preko usta poglavara izriče se za mene volja Božja.« Dekan Haller, župnik Galgenena dao je za nju časnu svjedodžbu rekavši da je »rođena odgojiteljica«. Taj će prirođeni dar kasnije ona bogato

Sestra učiteljica iz Ingenbohla

iskoristiti ne samo kod djece nego i u odgoju redovničkog podmlatka. Posvuda su hvalili njezinu sposobnost poznavanja ljudi: »Časna Majka iz Ingenbohla je mudra žena. Ona i s leđa vidi što netko misli«, reći će se kasnije. A otac Teodozije reče o sestrama, koje je ona odgojila u Churu, da im može povjeriti svaki posao.

Napredak u Baaru

Družba sestara učiteljica u Menzingenu uživala je uskoro ugled u cijeloj zemlji. Ubrzo nakon početaka u Menzingenu povjerena im je škola u Baaru. Naravno, bilo je i onih koji su se tome protivili, kako možemo čitati u kronici Družbe. Sestre su morale doći u Baar noću. Stvari su također poslale potajno i smjestile ih najprije u tuđu kuću. U to se vrijeme osjećala u Švicarskoj velika nesklonost prema svim katoličkim pothvatima.

Uprava u gradu Zugu zahtijevala je da sestre polože državni ispit. Sestra M. Terezija jedva se mogla za to pripravljati: »Išla sam iz poslušnosti i dobro sam položila ispit.« Izvještaj školskog nadzornika u dnevniku »Neue Zuger Zeitung« iz one godine pun je pohvala: »Djevojčice su pokazale značajan napredak u usporedbi s prošlogodišnjim uspjehom i sve jako vole svoju učiteljicu. Ona ih uči da imaju ruke kod posla a srce kod Boga te da budu skromne, učtive i marljive. Na djeci se vidi duh odgojiteljice.«

Ovi su uspjesi za kratko vrijeme promijenili raspoloženje seljana pa je nastala opća žalost kad im je ubrzo oduzeta mlada učiteljica.
U školskim izvještajima kao i na samoj učiteljici nije se moglo opaziti da je ta slavna odgojiteljica, koja je tako radosno ophodila s djecom, prolazila baš u to vrijeme nutarnju krizu, koja je mogla imati nepoželjan utjecaj na cijeli njezin život i razvoj. »Bila sam strašljive savjesti i trpjela sam nutarnje muke. Mislila sam da se ne mogu dovoljno mrtviti i da ću propasti.«

Možda je sestra M. Terezija upala u pogrešku gotovo svih revnih početnica. Htjela je, naime, letjeti umjesto hodati, osvajati umjesto čekati, sama se oblikovati i usmjeravati umjesto prepustiti se poput mekana voska Božjim rukama da je oblikuju. Težila je za izvanrednim, a pri tom je previdjela da i najobičnije ispunjavanje svagdanjih dužnosti zahtijeva herojstvo. Vjernost u malom koja ju je kasnije resila, udarila je ovdje svoje temelje, ovdje ju je u borbi postigla. »Pokažite mi redovničku osobu koja je cijelu godinu vjerno vršila sveto Pravilo u svemu, proglasit ću je svetom!« rekao je jednom papa Pio X.

Godine jačanja u Oberaegeri

Od 1847. do 1849. djeluje mlada učiteljica u Aegeriju. Tu je ponovo došla do nutarnje ravnote-

že. Ispovjednik ju je ovdje poučio i poveo čvrstom rukom te joj zabranio sve što si je sama nametnula u početničkoj revnosti i mladenačkom neiskustvu. Sestra M. Terezija puno je čitala, nije se ni kod velike hladnoće dovoljno oblačila, spavala je na podu ili si je pod glavu stavljala cjepanicu. Sve je to bilo u dobroj nakani, ali je narušavalo njezino zdravlje i slabilo radnu sposobnost. Posljedice toga ubrzo su se mogle uočiti kako na tijelu tako i na duši, koju je obuzimao strah. Zato će ona kasnije dopustiti svojim sestrama pokore samo uz dozvolu poglavara i ispovjednika. »Biti u svemu umjereni pa i u težnji za savršenošću,« piše ona nekoj sestri.
U mnogim je pismima uočljiva njezina briga za zdravlje sestara: »Brinite se da sestre i novakinje imaju dosta jela i da nisu na propuhu.« Tako govori iskusna žena kojoj je poznata stvarnost i koja zna da čovjek ne mora bezuvjetno nositi pokornički pojas i bičevati se ako želi poći putem savršenstva. Gospodin obično svoje odabrane uzima u vlastite ruke i šalje im prikladna sredstva pokore: rad bez odmora, nezahvalnost i samoću, suhoću duše i neprijatne ljude.

U Naefelsu kao »gospođica Tereza«

Bilo je dobro što se sestra M. Terezija iznutra smirila i napustila one vježbe mrtvenja koje bi joj mogle smanjiti radnu sposobnost. Nova je, naime, dužnost u Naefelsu 1850. g. zahtijevala svu njezinu snagu. Kao majka siromaha morala je posve sama voditi kuću s 50 štićenika i školu sa 60 djevojaka. U dnevniku majke Bernarde čitamo: »Sestra M. Terezija ima vrlo tešku zadaću jer su u tu ubožnicu sakupljeni duševno i tjelesno najbjedniji ljudi oba spola. A ona u kući nema ni jednu osobu na koju bi se mogla osloniti. Sa svih strana okružuje ju siromaštvo i bijeda. Možda je u redovničkom odijelu ne bi uopće niti prihvatili.«

Dužnost u ovoj ubožnici bila je vrlo teška kušnja za tako osjetljivu dušu kao što je sestra M. Terezija, koja si je morala sama pomoći u svim teškoćama. Uz to se za ovu dužnost još morala odreći i redovničkog odijela. Sigurno je iz tog iskustva kasnije kao Časna Majka na vizitacijama posebnu pažnju poklanjala onim sestrama koje su negdje bile same na filijalama. Nije se strašila duga puta niti je žalila vremena ni truda da ih obodri u njihovu žrtvovanju za druge.Poznavala je takvu samoću i znala je iz iskustva za sve teškoće koje su s tim bile povezane: »Budući da su mi u Naefelsu prijetile različite opasnosti, molila sam nekoliko puta premještaj, koji je i uslijedio u kasnu jesen 1851.«

No, baš posve osamljena nije bila »majka siromaha iz Naefelsa«. To nam otkriva primjedba koju je dala puno godina kasnije nekoj sestri: »I sama sam bila u Naefelsu. Lijepo je. Crkva i samostan vrlo su blizu ubožnici.« Bog je bio blizu! Zato se nije osjećala sama. Krist u tabernakulu bio joj je prijatelj i utjeha. »Sada smo doista bogati jer Isus stanuje među nama. Sada nam ni jedna žrtva ne može biti teška«, reći će ona kasnije kad budu dobili dozvolu da u Churu u sestarskoj kući smiju čuvati Presveti Sakramenat. Zato ovako savjetuje nekoj potištenoj sestri: »Kad Vam je jako teško, pođite nekoliko minuta pred tabernakul!« Na drugom mjestu opet kaže: »Pred Presvetim zatvorim oči. Tada sve zaboravim.« Kako duboku vjeru i kakvu snagu očituju ove njezine misli! U Kristovoj prisutnosti moraju nestati sve sitne ljudske brige! Kao da kaže: Pred njim sam samo molitva i predanje a on može činiti sa mnom što želi!

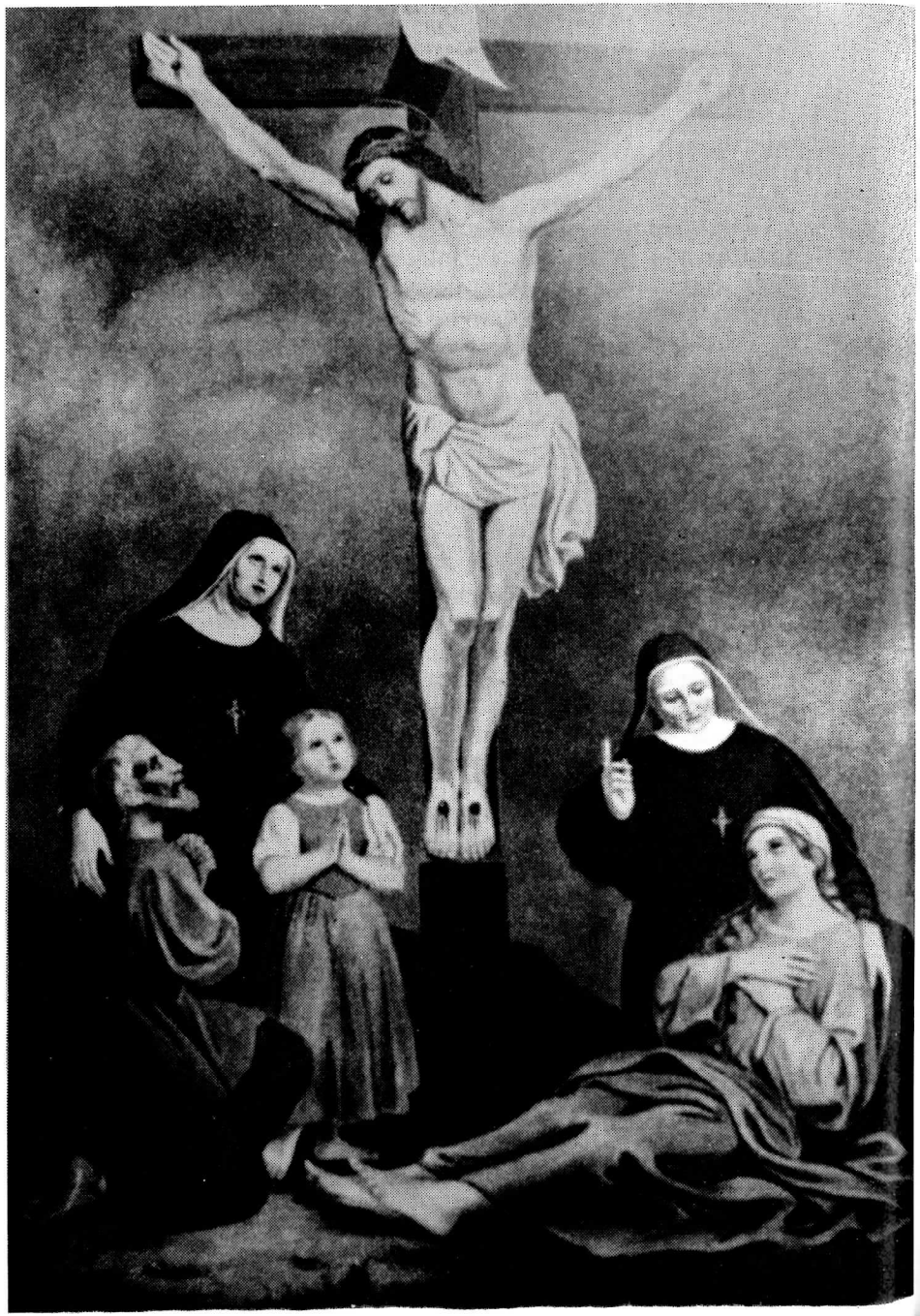

MAJKA BOLESNIH

Otac Teodozije, utemeljitelj Družbe sestara učiteljica u Menzingenu prihvatio je u Churu novu dužnost: postao je katedralni župnik i član Udruženja za pomoć bijednima u Rätienu. Budnim je okom gledao i bolnim srcem osjećao svu ljudsku bijedu. Nisu vapila samo dječica za kruhom pouke i kršćanskog odgoja. Vapili su također siromasi i bolesnici za pomoć, a tako je malo pomoćnica imao na raspolaganju. Budući da prava ljubav nema granica, odlučio je otac Teodozije i tu zadaću povjeriti svojim sestrama. S tim radom počet će u svojoj neposrednoj blizini u Churu i odande razviti svoje djelo kršćanskog milosrđa.
Sestra M. Terezija pokazala se prikladnom u Näfelsu kao majka siromaha. Ona će mu zacijelo moći pomoći pri ostvarenju njegovih planova. Kasnije majka Bernarda piše: »Morala sam je dati. Bila je to volja Božja. U Churu nemaju sestru koja bi kao sestra M. Terezija bila dorasla početnim teškoćama.«

Siromašni počeci u Churu

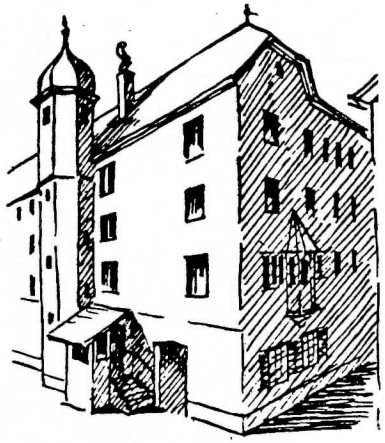

Planaterra u Churu

U Churu je otac Teodozije već 1850. godine iznajmio zgradu, tzv. »Planaterru«, i u njoj otvorio bolnicu koju su vodile sestre sv. Vinka iz Innsbrucka. Taj je pothvat nailazio na nebrojene teškoće koje su nestale dolaskom sestara iz Menzingena.

Sa sestrom M. Terezijom ušao je u tu kuću 1852. g. novi duh. Jedna sestra, koja je proživjela te prve dane, sjeća se kako je već drugi dan majka M. Terezija obišla sve bolesnike; svakog je upitala za zdravlje i da li mu štogod nedostaje.

Takvo se pitanje još nije čulo u ovoj kući pa se odmah stvorilo novo, vedrije ozračje. Blagotvorno djelovanje tog osobnog susretanja bolesnika uskoro je postalo uočljivo. Dr. Kreiser izvješćuje: »Do sada su ljudi izbjegavali i prezirali njegu u bolnicama. Nitko nije htio u bolnicu, tkogod se bilo gdje drugdje mogao skloniti. Teodozijeve sestre unijele su u bolničku njegu pravi obrat«. Ljubav ne može ublažiti svaku bol niti zaliječiti svaku ranu. No, ljubav može blažiti i djelovati kao onaj lijek koji je zatražio bolesni dječak od svoje sestre njegovateljice kad je rekao: »Samo me milo gledaj!« Počeci su uvijek teški. Ali se mogu nadvladati. »Bile smo radosne i onda kad nam je katkada nedostajalo i najpotrebnije. Vjerovale smo da tako mora biti«, piše majka M. Terezija tako jednostavno o onim danima.

Izvanjske teškoće

Ove su teškoće po sebi teže od onih nutarnjih. Nutarnje teškoće svladavale su se vlastitom dobrom voljom i uz pomoć milosti Božje, ali protiv zlobe i mržnje ljudi teže je zapodjeti bitku i još je teže pobijediti. Tu je moćan jedino Bog koji upravlja srcima ljudi. On mora milosno i brižno priteći u pomoć i sve okrenuti na dobro.

Nova bolnica koju je otac Teodozije proširio gradnjom bolnice »Križ«, nije bila draga vjernicima druge vjeroispovijesti: Ove sestre sa svojom odjećom i prijaznošću mogle bi biti opasnost za bolesnike drugih vjerskih zajednica. Kada su se pojavile novčane teškoće u novogradnji i kad se s gradnjom moralo prestati, bio je to zgodan trenutak za neprijateljev napad. Gradsko vijeće u Churu prijetilo je dokinućem samostana ili izgonom svih sestara ako se ne otpusti »višak osoblja«. »Višak osoblja« bile su novakinje koje su pristizale sa svih strana. »S majkom M. Terezijom ušao je naime, život u kuću. Dnevno su se javljale djevojke i molile prijem u samostan.« Majka M. Terezija bila je kućna poglavarica i učiteljica novakinja. Za ljubav mira, ali i da spasi dobre početke Družbe u Churu, morao je otac Teodozije popustiti. Zato naređuje da sestre i novakinje, koje su u njezi, ostanu u bolnici, a sve druge da se presele u Ingenbohl. Tu je u starom napuštenom dvorcu njegova poduzetnost pripravljala početak nove Ustanove. Često susrećemo istu pojavu u povijesti Crkve i Redova: Ljudska netrpeljivost pokušava sve zapriječiti, a Bog koristi te zapreke i poklanja preko njih novi, još bogatiji djelokrug!

Unutarnje teškoće

»Nerado i s unutarnjom odvratnošću išla sam u Chur«, piše o onom vremenu majka M. Terezija. To je zacijelo utješna riječ. I sveci su

imali srce i osjećaje kao i mi. Ni oni nisu mrtvi za oluje života i tijela. Poznata im je ljubav i bol, odvratnost i sklonost. I oni doživljavaju časove u kojima se sve mora s bolju predati, gdje se narav buni i najradije bi prkosno i tvrdo rekla dužnosti NE. Ali, u tome i jest razlika između svetaca i nas običnih vjernika — sveca ne vode raspoloženja. On ostaje vjeran sebi, izgovarajući svoj DA i onda kada ga ne može izreći u klicanju kao na dan polaganja zavjeta ili u radosti prvog oduševljenja. A Bog to prima. Upravo takav DA Bog rado prima, jer mu tada prinosimo sebe na žrtvenoj pateni.

»Još bih teže išla u Chur da sam znala da je to posve protivno volji Časne Majke (iz Menzingena) koju je otac Teodozije cijelu godinu nastojao skloniti da na to pristane.« Ova rečenica koju je napisala 15 godina kasnije u svojoj autobiografiji, pisana je srcem punim boli.

Sestra kod bolesnika

Najteže u životu dobrohotna i Bogu odana čovjeka jest kad više ne zna gdje je ta volja Božja. U takvoj teškoj duševnoj muci našla se majka M. Terezija nakon višegodišnjeg djelovanja u Churu.
Na jednoj strani stajao je poštovani Utemeljitelj, otac Teodozije, koji je pun ljubavi svima »htio biti sve« i htio stoga svojim sestrama povjeriti brigu za bolesnike i siromahe. Njemu se nije činilo prikladno da u istoj zajednici žive sestre koje obavljaju različite dužnosti kao što su rad u školama i ubožnicama.
Na drugoj strani bila je majka Bernarda iz Menzingena. Nije li ona imala pravo kad se opirala, da mladoj Družbi s jedva stotinu sestara nametne previše tereta već u početku. Ako se ne želi rasuti snage, trebalo bi makar na početku, ako ne i zastalno, misliti samo na Družbu sestara učiteljica. Ali veliki duh oca Teodozija htio je ispuniti obje zadaće (učiteljsku i njegovateljsku, odnosno skrbničku) u dvostrukoj Ustanovi koju bi ujedinjivala zajednička generalna poglavarica. Sjedište te vrhovne uprave bilo bi u Ingenbohlu a generalna Časna Majka bila bi sestra Bernarda.
U ostvarivanju te nakane oca Teodozija iskrsnule su tolike zapreke da je došlo do podjele Instituta što su sporazumno prihvatili nadležni biskupi Chura i Basela (1856).

»Izbor mi je bio bolan«

»U Menzingenu mi je bila draga Časna Majka i učiteljski poziv, a na drugoj strani zvao je otac Teodozije i karitativna djelatnost.«
Dokumenti jasno pokazuju da majka M. Terezija nije odigrala nikakvu aktivnu ulogu u dijeljenju Ustanove. »Uvijek sam mislila da se mene to ne tiče i preporučivala cijelu stvar i svakog pojedinog Bogu.« Njezina odluka o napuštanju Menzingena i prijelazu u Ingenbohl nije bila čin neposluha ili prkosa a još manje častohleplja.
»Ne bih se mogla na to odlučiti s mirnom savješću

sama, pa sam to prepustila sudu svog izvanrednog ispovjednika, koji mi je savjetovao, čak zapovijedio da ostanem uz oca Teodozija.«
U konačnoj odluci oslonila se sestra M. Terezija na savjet svoje poglavarice majke Bernarde, koja joj je godinu dana prije toga savjetovala da ona ostane uz Utemeljitelja ako dođe do podjele. Tako postupa žena koja svom dosadašnjem vođi i duhovnom ocu ne želi oduzeti najbolji oslonac i suradnicu.
Poznato nam je da je majka M. Terezija bolesnu časnu majku Bernardu iz Menzingena više puta pozivala u Ingenbohl na oporavak. Da, prvih godina poslije podjele ispomagale su se šaljući jedna drugoj sestre u pomoć. Pisma majke M. Terezije, što ih je tih dana vlastoručno pisala u Menzingen, odišu ljubavlju privržene kćeri.
»O draga Časna Majko! Voljela bih kad biste mogli zaviriti u moje srce i vidjeti kako mi je stalo do Ustanove, kako sam Vas voljela i još uvijek volim. Ako bih ikada što mogla pomoći ili koristiti, bila bih vrlo spremna.«
Danas su se obje ustanove razgranale u čvrsta stabla, koja imaju dosta mjesta jedno pored drugoga na širokoj plodnoj njivi domovine i Crkve. A plodovi koji su na njima dozreli skupljeni su u jednu Božju žitnicu. Obadvije Poglavarice koje su od početka njegovale tu mladicu, zajedno se raduju gore u nebu svetoj dvostrukoj žetvi.

POČECI U INGENBOHLU

Vozimo li se danas željeznicom od Schwyza prema Brunnenu, ugledat ćemo s lijeve strane čitav kompleks čvrstih građevina. To je kuća matica Milosrdnih sestara iz Ingenbohla. Slijeva nas pozdravlja kuća Generalata odakle se upravlja zajednicom od oko 6450 sestara koje djeluju diljem svijeta, uz nju se proteže »Kuća svetog Josipa« gdje su smještene bolesne sestre i gdje stare sestre provode smireno večer svoga života. Posve zdesna gleda u dolinu monumentalna građevina konvikta za djevojke. Tu je ujedno i novicijat Družbe. Podno istočne strane brežuljaka nikla je devetokatna zgrada za duhovne vježbe. Tako danas izgleda Samostan u Ingenbohlu.

Kad se u jesen 1856. godine uspinjala majka M. Terezija uz brežuljak, nije se moglo ništa naslutiti o cvatu što tek ima doći. Bio je tmuran jesenji dan koji nikako nije dao naslutiti radosnu proljetnu sjetvu.
Pratila ju je mala četica od 11 sestara. Pridružile su im se i jedna novakinja i dvije kandidatice. Sve su druge sestre ostale u već pomalo sigurnom i učvršćenom Menzingenu. Ingenbohlu su se priključile i sve milosrdne sestre iz Chura.
Bio je to malen broj, ali za bijedne početke koji su ih dočekali u Ingenbohlu, bilo ih je i previše!
Otac Teodozije kupio je za sestre tzv. Niggov dvorac na brežuljku uz Ingenbohl zajedno s pripadajućim zemljištem za 45714 franaka i sve prepisao na ime

sestre M. Terezije. Potpuno zapuštenu kuću moralo se najprije urediti za stanovanje. Nedostajalo je i najpotrebnije za život — kao uostalom i kasnije kod otvaranja svih kuća u zemlji i inozemstvu. Ono što kronika izvješćuje o teškim počecima u Ingenbohlu, može se čitati i o osnivanju gotovo svih kuća u inozemstvu.

»Nisu imali ni stola ni klupe, ništa osim jedne zdjele iz koje su svi jeli. Svaka je imala samo jednu pregaču. Kad ju je zaprljala, oprala bi je preko noći i do jutra osušila. Kako nisu imale glačalo, malo bi pregaču nategnule rukama i opet pripasale, spremne na novi posao,« stoji u kronici jedne kuće u inozemstvu. Kad ih je kasnije posjetila majka M. Terezija, pripovijedale su joj sestre o svom siromaštvu. Tada se radovala i rekla: »Veliki će blagoslov izaći iz ove kuće, jer ste tako siromašne i zadovoljne.«

Ovdje govori vlastito iskustvo

U Ingenbohlu je početak sigurno bio još bjedniji. Nedostajala je čak i slama, morale su dakle noćivati na golom tlu, a pokrivati se pregačom i maramom. Uveče se nije znalo da li će sutra biti sredstava za život. Neka se sestra sjeća tih početnih teškoća i pripovijeda kako je majka M. Terezija jednoga dana došla k njima u novicijat sa strašnom viješću, da novakinje spreme stvari i pođu odakle su došle, jer će Institut propasti zbog dugova. Jedna je mlada sestra otišla plačući pred križ i pitala: »Dragi Spasitelju, Ti me dakle nećeš?« Kad su gotovo sve bile spremne za polazak, došla je Časna Majka s radosnom viješću, da je upravo stigla pomoć pa koja želi, ipak može ostati. Takvo bi se stanje ponavljalo kad pekar ne bi više htio davati kruha na kredit ili kad bi blagajna bila potpuno prazna. »Šaljem Vam posljednji franak iz blagajne«, piše majka M. Terezija u jednom svom pismu.

Siromaštvo sa svim svojim brigama nije napuštalo mladi Institut kroz cijelo prvo desetljeće. Ono je tištalo zajedniću napose kad je herojskom vjerom i vjernošću prihvatila otplaćivanje dugova nakon Utemeljiteljeve smrti.

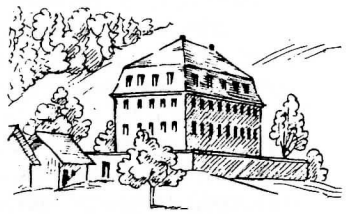

Niggov dvor

Časna Majka je prednjačila u ljubavi i življenju siromaštva. Nije joj bilo teško priznati: »Sestre se u provincijama stide što putujem pokrpanih haljina. Ali moram doderati stare stvari.« Da uštedi novac, često je putovala pješice iz Ingenbohla u Chur: »Putovala sam vlastitom željeznicom. Hvalimo Bogu da još možemo.« To se putovanje često ponavljalo, jer je majka M. Terezija u to vrijeme bila nadstojnica u Churu i Ingenbohlu. Gdje bi na svojim putovanjima zatekla siromaštvo, radovala bi se svim srcem i otuda očekivala naročiti blagoslov.

Sestra Kuniberta Fletzer izvješćuje nas da je iznenada znala doći majka M. Terezija k sestrama učiteljicama u Engelberg i zatekla jednom sestru kako stavlja sedamnaestu zakrpu na komad rublja. Presretna Časna Majka rekla je: »To donesite u duhovne vježbe u Ingenbohl, da sve sestre vide kako se vježba i živi sveto siromaštvo.«

Blagoslov i radost siromaštva

Institut u Ingenbohlu nastao je radi Boga i siromaha. »U načelu za posve siromašne!« stoji napisano u kronici Kuće matice. Tu se nije gledalo na materijalni dobitak. »I Institut iz Ingenbohla morat će, kao i mnogi drugi, raditi za plaću na nebu!« primjećuje majka M. Terezija u svojim pismima kada je negdje trebalo preuzeti vodstvo kuće.

Ako prelistamo stare računske knjige, začudit će nas s kako malo sredstava su sestre vezale kraj s krajem. Jedan godišnji račun iz bolnice Chur pokazuje da je skoro petina troškova odlazila na njegu bolesnika koji nisu mogli ništa platiti. A upravo su siromašni bolesnici imali katkada posebne zahtjeve. Najčešće su to bili nenormalni i sušičavi od kojih je svatko zazirao. Majka M. Terezija okruživala je posebnom ljubavlju najsiromašnije. Da, činilo se da je upravo čeznula za tim da njima pomogne. »Beskrajno bih se radovala kad bi naše sestre njegovale takvu djecu«, piše u toku pregovaranja oko preuzimanja Zavoda za debilnu djecu u Hertenu koji danas zbrinjava preko 600 takvih bijednih stvorenja. Slično svjedočanstvo naći ćemo i kod preuzimanja bolnice za umobolne »Sv. Urban«: »S najvećom radošću i iskrenom zahvalnošću!« stoji u pismu Časne Majke.
Takav se duh od prvih početaka gajio i u mladim sestrama. Neka je kandidatica zamolila za prijem u Družbu. Upravo je susrela Časnu Majku s nenormalnim djetetom na rukama u dječjem domu. Kad je Časna Majka čula njezinu želju, stavi joj u naručaj bijedno dijete s primjedbom: »Ako možete voljeti ovakvo biće, onda ste kod nas dobro došli i na pravom ste mjestu!«

Božanski Učitelj nije uzalud uskliknuo svijetu svoj »Blago siromasima u duhu«! Bilo je uvijek mladih idealista i uvijek će biti onih koji će mjeriti drugim mjerilima, nego što ih ima pohlepni svijet, i koji će više računati srcem nego li razumom. Najveće i najutješnije riječi ne dolaze iz razuma nego iz srca. Majka M. Terezija Scherer sa svojim majčinskim nastupom bila je jedna od takvih »mislilaca«. Ona je tisuće djevojaka oduševila za takvo shvaćanje i žrtvovanje. Nije napisala knjige koje bi obogatile svijet svojim dubokim spoznajama. Ali život i djelo te velike žene govore i djeluju blagotvorno još i danas. Uspnemo li se na brežuljak iznad Kuće matice, doći ćemo do velikog groblja milosrdnih sestara. Ovdje se reda grob do

groba i moglo bi se pomisliti da je tu groblje cijelog jednog sela. Ono je slavno svjedočanstvo redovničkog duha kćeri ove zemlje. Tisuće od njih u prohujalim su desetljećima pružale svoje ruke i život Bogu te svoje najbolje snage žrtvovale u službi patničkog čovječanstva. Kako bogatu žetvu predstavlja jedno samostansko groblje! Ono je najrječitiji dokaz nepresušnog životnog izvora kršćanske ljubavi!

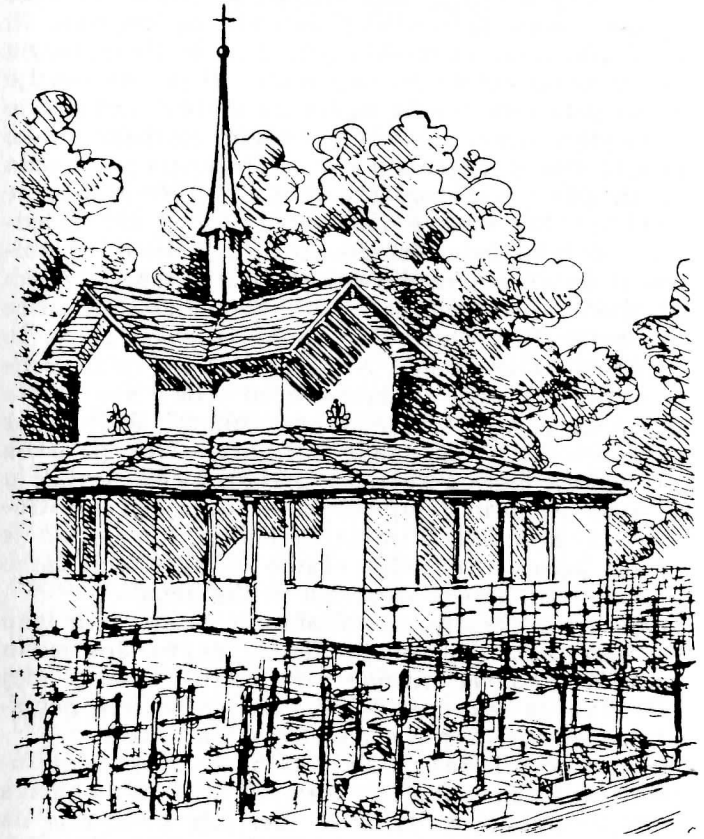

Sestarsko groblje

Tajna rasta

Časna Majka iz Ingenbohla tuži se jednom: »Kad bih sada imala stotinu sestara na raspolaganju, u dva dana bih svima našla mjesto djelovanja«! Već prvih godina stizale su molbe sa svih strana: Neka je ubožnica čeznula za majkom, ili je vapilo koje siromašno selo čiju bi školu mogla voditi samo nesebična redovnica, ili je pak negdje cijela ustanova tražila sestre za službu. Družba je u početku mogla udovoljiti mnogim molbama. Tako se sestrama iz Ingenbohla otvaralo jedno polje rada za drugim. Kod smrti Suutemeljiteljice brojila je Družba 1700 sestara raspodijeljenih u 507 zajednica. Bilo je tada 106 ubožnica, 107 škola, 60 bolnica i 95 sestara u privatnoj njezi bolesnika, zatim 83 dječja prihvatilišta i 16 internata. I nehotice se čovjek kod tih brojki upita: Gdje je uzrok te plodnosti, toga rasta? Nije li to tajna one jedinstvene osobe koja je dala sve od sebe i sve vodila snažnom a opet majčinskom rukom? Jedna nas zgoda upućuje na takav zaključak. Na putu za Einsiedeln morala je neka djevojka čekati vlak u Goldau. Nepoznati joj čovjek pristupi i reče: »Gospođice, zanimate li se za Ingenbohl?« Pokazao je prema jugu i primijetio: »Tamo je Ingenbohl. Tamo je samostan koji je osnovala velika žena!« — Djevojka je kasnije zaista stupila u samostan iako do toga dana nije ni pomišljala na to. Još jedan zanimljiv događaj opisuje neka sestra: »Kad je moj otac čuo da je ovdje takva žena generalna poglavarica, pustio je mene i sestru u samostan.« Neki duhovnik reče: »Najveća je životna sreća susresti čovjeka po srcu Božjem!« Privlačna snaga koja je zračila iz majke M. Terezije potvrđuje da je ona bila čovjek po srcu Božjem. Običan čovjek ne bi mogao držati na okupu toliku zajednicu.

ČASNA MAJKA

Ingenbohl je postao ljubimče oca Teodozija. Godinama je sastavljao Pravilo kojim je htio svom djelu zauvijek zacrtati pravac i putokaz. Ono je rezultat revne molitve, ozbiljnog razmišljanja i zrelog iskustva. Mnogo kasnije, kada se Pravilo moralo preurediti i prilagoditi novom Crkvenom pravu, nije se na njemu bitno ništa moralo mijenjati. Utemeljitelj je mudro gledao u budućnost kad je u uvodu svog Pravila napisao: »Zadaća je Družbe briga za odgoj i poučavanje mladeži od kolijevke do izučenog zanimanja, za njegu siromašnih i bolesnih, zapuštenih, siročadi, nenormalnih, nesretnih svake vrste kao i kažnjenika. Ni jedno djelo kršćanskog milosrđa ne smije biti izuzeto iz područja djelovanja Družbe milosrdnih sestara kako u mirno doba tako i u vrijeme rata. Djelo kršćanske ljubavi je za sestre sveta dužnost i kada bi je napustile, naškodile bi svom vlastitom spasenju.« O jasnom pogledu i profinjenoj pronicavosti oca Teodozija, koji je inače bio vrlo samosvjestan, svjedoči i to što je već 1857. izbor generalne poglavarice potpuno prepustio sestrama. Sigurno je mogao i pretpostaviti da opće povjerenje neće bolju naći od one u koju se i on čvrsto pouzdavao. Tada je jednoglasno za Časnu Majku bila izabrana

sestra M. Terezija Scherer. Imala je tek 32 godine. Izbori su se ponavljali svake šeste godine i svaki puta su joj sestre poklanjale potpuno povjerenje. Više puta nedostajao je u izboru samo njezin glas. Tako je 1863. godine izglasana sa 185 glasova od 186 mogućih, 1869. godine s 286 glasova od mogućih 289. Kad se uveo novi način biranja, glasalo je od 28 glasova 27 za nju, drugi puta od 48 glasova 47 je bilo za nju. Stidjela se tog povjerenja i to ju je navelo da kaže: »Tako sam bijedna; kad ne bi bilo molitava sestara, ne bih zaista mogla vršiti svoje dužnosti.« Opet jednom zgodom piše: »I dalje ostati generalna poglavarica tako mi je teško kao da mi se kaže: umrijeti! Zaista, da nije radi Boga i da nisam to našem Utemeljitelju obećala, te kad me ne bi obvezivala poslušnost, nitko me ne bi prisilio da ostanem generalna poglavarica.«

Tako govori poniznost i skromnost. Susestre, koje su sigurno točni i strogi promatrači kao i puk, govore drugačije. »Nisu to bili ljudi niti je to bio

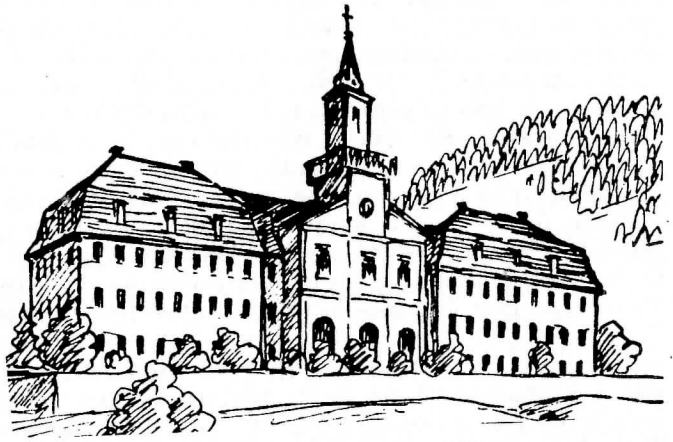

Kuća Matica i crkva 1865.

Utemeljitelj koji je generalnu poglavaricu postavio u službu. Bila je to nesumnjivo volja Božja.
Mir s kojim se mlada Časna Majka hvatala posla nije dolazio od samosvjesne sigurnosti, nego je bio odraz milosnog djelovanja. Tako govori jedna susestra. Kardinal Hergenröter, prvi kardinal protektor hvali je riječima: »Ingenbohlske sestre vodi velika, Bogom nadahnuta poglavarica.«

»Časna Majka je kao kraljica«

Tako je rekao o majci M. Tereziji neki siromašni dječak, koji je u dječjem domu u Paradiesu proveo svoje djetinjstvo. Njemu se svaki puta činilo da je neki blagdan kad je majka M. Terezija posjetila mališane. No, djeca se nisu skrivala pred velikom ženom, jer isti dječačić dodaje: »... ali kraljica kao mama!« Naravno takvih se kraljica ne plaši nitko. Sigurno da je majka M. Terezija imala dar čvrstog i zapovjedničkog nastupa. »Svakoj je poglavarici koristan određeni ugled da bi mogla djelovati«, piše ona biskupu Rampa iz Chura. No, ona taj ugled nije morala umjetno ili zapovjednički pribaviti ili ga prisvajati na račun ljubavi i povjerenja. To joj je bilo darovano. U svakoj je sredini znala sačuvati svoj ugled koji je koristio njezinim pothvatima. Treba samo pročitati njezino dopisivanje s vlastima i uočit ćemo s kakvom je neslomivom hrabrosti nastupala da bi sačuvala zdravlje tijela i duše svojih sestara. U jednoj nesuglasici s gospodinom Bontoux, velikim dobročiniteljem pri osnivanju kuće u Beču (bio je generalni direktor željeznica) obrazložila je jasno i određeno svoje stanovište: »Pod svaku cijenu moraju sestre imati mogućnost obdržavanja svetih Pravila!«
Majka M. Terezija bila je u načinu stroža od oca Teodozija, ali se bez prigovora primalo kad je ona za nešto korila. A pisma koja sadrže njezine opomene čuvala su se kao sveta baština i začudo nisu

ostavljala ni truna gorčine.
»Vi, mlado skakutalo, ne budite tako ljuti kad Vas se upozori na pogreške«, kori ona u jednom takvom pismu. »Ona ništa od nas ne traži, što sama ne čini«, svjedoče sestre. Upravo to joj je davalo onu nadmoć kojoj su se podlagale bez mrmljanja. Zaista najljepše svjedočanstvo otmjenog načina majke M. Terezije zahvaljujemo poznatom profesoru prava na Sveučilištu u Bernu, protestantu Hilty. Upoznao je Časnu Majku iz Ingenbohla prigodom mučnog sudskog procesa (slučaj Foffa). Bio je tako obuzet osobnošću te žene, da je cijeli proces vodio besplatno u korist Ingenbohla. Gospodin Hilty piše slijedeće u Političkom godišnjaku Švicarske od godine 1888: »Ne možemo a da ne uvrstimo u zaslužne ljude Švicarske i jednu predstavnicu ženskog roda koja je ove godine zauvijek napustila ovu zemlju a ipak pripada njezinoj fizionomiji: Prva plemenita generalna poglavarica Milosrdnih sestara, M. Terezija Scherer preminula je 16. lipnja ove godine u Ingenbohlu. Pokojnica potječe iz nižeg staleža, ali je bila rođena vladarica. Slično kao njezina imenjakinja, austrijska carica Marija Terezija, i ona bi vjerojatno jednako tako dobro upravljala državom kao što je upravljala povjerenom joj Družbom. Bila je izrazito vladalačke prirode, kakve se među ženama rijetko nađu. Posjedovala je odlučan, pronicav duh, spreman suočiti se sa svim teškoćama života i poziva, uvijek mirno sabran duh, koji je uza svu katoličku religioznost ostao slobodan od predrasuda. Konačno bila je slobodna od osobnog egoizma. U tom je bila tajna njezine moći nad ljudima...«

»Ta poznamo mi Vaše majčinsko srce«

To je rekao vrhovni poglavar Crkve Leon XIII. majci M. Tereziji kada je prigodom otvaranja kuće u Rimu klečala do nogu svetog Oca.
Već pri dolasku novih kandidatica u samostan pokazalo se njezino majčinstvo u svoj punini. Obi-

čavala ih je na ulaznim vratima osobno pozdraviti s takvom srdačnošću koja je odmah gradila mostove povjerenja i stvarala ozračje doma. Tad bi postavljala svoja poznata pitanja i davala savjete koji su mogli ostati putokaz za sav život. »Dijete, nama su potrebne samo sestre koje znaju prinositi mnoge žrtve za dragog Boga i za siromašno čovječanstvo!« Kod primanja novih kandidatica nije gledala na opremu koju su donijele sa sobom, nego na sposobnosti, prije svega na njihovu pobožnost: »Draža mi je siromašna sestra, nego bogata a manje dobra!«
Majčinstvo Časne Majke dolazilo je naročito do izražaja kada su u Kuću maticu dolazila »djeca izvana«. Bilo je to za godišnje duhovne vježbe. Tad je smjela i trebala svaka sestra doći k Časnoj Majci i pripovijedati joj svoje radosti i svoje brige. Mnoge su se dražesne zgode tada zbivale kao ono napr. kada su se u sobi Časne Majke našle tri sestre učiteljice iz doline Engelberg, gdje se oskudijevalo voćem. Kako u sobi nije bilo stolaca za sve, rekla im je Časna Majka smiješeći se: »Sjednite mirno na pod!« I tada im je podijelila košaru voća koju su joj neke druge sestre upravo donijele. »Jedite samo, moje sirotice iz Engelberga, inače i nemate ništa!«

Čak i one koje su odlučile istupiti iz Samostana doživjele su u generalnoj poglavarici majku. Izlasci su onda bili rijetkost. U prvih dvanaest godina nije poznat nijedan istup iz Družbe. Jednu kandidaticu koja je već stajala na izlaznim vratima i htjela otići, razoružalo je dobrohotno pitanje Časne Majke: »Imaš li jelo za put i novac?« Te su riječi izazvale suze u očima »bjegunca« i nije joj više bio potreban novac za put kući. Ostala je. Općenito priznaju sestre da je Časna Majka istovremeno posjedovala takvu uravnoteženost i pravednost, da su mnoge mislile kako ih posebno voli. Njezina se ljubav umnažala jer je nikom nije uskraćivala i jer je svaka sestra uživala kod nje potpuno povjerenje. »Časnoj Majci se može sve povjeriti. Za sve ima savjet. Da sam njezine upute

uvijek slušala, ne bih doživjela tako žalosne dane«, priznaje jedna sestra. Posebno su joj srcu bile prirasle najmlađe sestre. Već kao vrlo mlade morale su na teren, ali je to povjerenje rijetko razočaralo.

S ljubavlju se beskrajno mnogo može dobiti od svakog čovjeka. Divovska dostignuća Družbe, jednodušan zajednički rad svih sestara može se naravno najbolje shvatiti iz ljubavi Majke prema svim sestrama kao i iz djetinje privrženosti svih sestara prema njoj. Navest ćemo samo malu zgodu kao primjer. Iz Njemačke je pristigla nova kandidatica. Nekoliko mjeseci iza njezina dolaska pošla je majka M. Terezija u posjet sestrama u Njemačku. Potražila je — kao što je njezina ljubav običavala — roditelje novopridošle kandidatice. Koje li obostrane radosti! »Što ću ponijeti Vašoj kćeri?« pitala je na odlasku majka M. Terezija.

Radna soba majke M. Terezije

»Da, molim, najsrdačnije pozdrave.«

»Naravno, ali htjela bih joj nešto opipljivo ponijeti kao vidljivi pozdrav iz domovine.« I presretni roditelji donijeli su saće meda — najljepše i najveće — i još nadodali sočne kruške. Majci M. Tereziji nije bilo teško ponijeti sav taj teret u Ingenbohl iako je još morala posjetiti nekoliko sestarskih zajednica. Kad se vratila kući, pozvala je kandidaticu i predala joj s velikom radošću vidljivi pozdrav iz domovine. Kandidatica je dirnuta i začuđena upitala: »I sve ste to, draga Časna Majko, nosili sa sobom?«

»Naravno«, odgovorila je Časna Majka smiješeći se zadovoljno.

Konačno dodajmo ovim sjećanjima još jedno mjesto iz pisma svim sestrama koje tako zorno prikazuje brigu Majke za sestre po filijalama. »Ne mogu nikad dosta dovoljno upozoravati sestre poglavarice da paze na snagu i zdravlje sestara, da se brinu za dobru i dostatnu ishranu te da imaju neophodan počinak!«

Sluškinja

Tokom godine mnogo je zanimljivih pitanja postavljeno majci M. Tereziji. Godine 1873. upitao ju je vrlo obzirno neki narodni poslanik, čemu bi ovakva Družba služila danas, kada se zatvaraju samostani. Odgovor koji je dala, obuhvaća cijeli program milosrdnih sestara. Rekla je: »Idemo na ratišta da bismo njegovale ranjenike. Njegujemo bolesne pa i one koji su oboljeli od kuge. (Prisjetimo se bolnice za oboljele od boginja u Zürichu!) Dopuštamo da nas zatvore u gradske kaznionice da bismo tješili nesretnike. Siromašni i odani porocima posebno su nam na srcu, utažujemo njihovu glad, blažimo boli. Žurimo na prvi zov posebno onamo, gdje je ljudska bijeda velika.«

Upadno je kako je cijeli izvještaj napisan u množini. S punim pravom smjela je tako pisati majka M. Terezija. Nije ona sjedila kod kuće za kancelarijskim stolom gospodareći, nego je priskakala

u pomoć vlastitim rukama gdje god se pokazala potreba. Gradnja crkve uz Kuću maticu rječito o tom govori. »Ne može se izreći koliko je radila. Nosila je drva, kamenje i cigle zalažući sve svoje sile. Činila je to s toliko oduševljenja, da nas je sve povukla za sobom. A ona sama ižaravala je oduševljenje.«
Tako se otkrivala radost vjerne službenice, koja je htjela Gospodinu graditi dom, Onome za koga je samo najbolje bilo tek dosta dobro. Uostalom i danas se čudimo da se u vrijeme ozbiljne novčane krize gradilo s toliko velikodušnosti i s tolikom širinom pogleda.

Majku M. Tereziju rado su viđali na gradilištu. Kad bi se pojavila, opasala bi pregaču te dijelila radnicima hranu i slično. Tu je dužnost rado sebi pridržavala.
»Kad Časna Majka nalijeva juhu, puno je bolja!« znali su reći talijanski sezonski radnici na gradilištu. Ona se s njima dobro sporazumijevala.

Kada je u to vrijeme trebala započeti gradnja pruge kroz Gothard, stigla je u Brunnen grupica talijanskih radnika tjedan dana prije početka radova. Bez stana i novca u tuđoj zemlji našli su se u velikoj neprilici. Iako sestre u Ingenbohlu ni same nisu imale dovoljno, prihvatile su ugrožene i ponudile im prenoćište i jelo. Oprale su im i pokrpale odijelo. Priključila im se u tom poslu i Časna Majka napose kad su prale i zavijale ranjave noge tih siromašnih radnika.

Tako se pristupalo rješavanju socijalnih problema u duhu oca Teodozija. Socijalna pitanja ne rješavaju se na papiru ili na konferencijama nego kršćanskim djelom. Neki građevinski poduzetnik hvali Časnu Majku: »Ona je uspješna posrednica koja ne samo da uspijeva zastupati solidarnost interesa između poduzetnika i radnika, nego podiže nutarnji moral radnika, čini ih sretnima i zadovoljnima.«

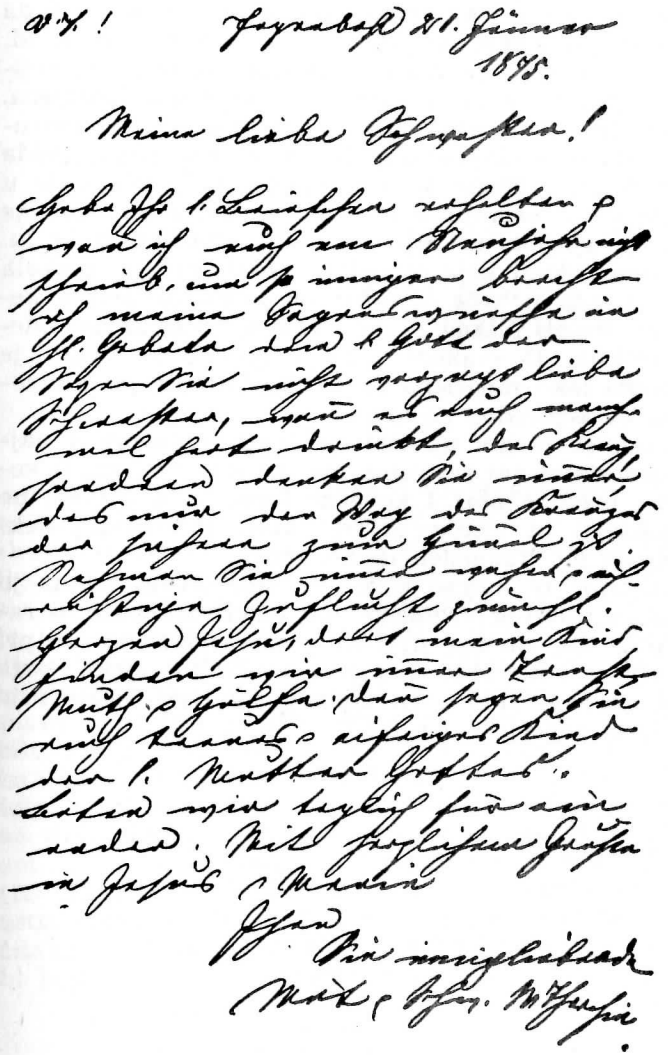

Pismo majke M. Terezije nekoj sestri

Ponosan čovjek bi se sustezao od toga da se zalaže na socijalnom planu. Takav se čovjek boji da će se pri tome istrošiti. Ne misli tako majka M. Terezija. Ona je znala i na ulici potrčati za šeširom što ga je vjetar odnio s glave nekog siromaha. Dok je u Karlsbadu bila na liječenju, nije se ustručavala u međuvremenu pomagati kod pranja suđa u kuhinji. Našla si je vremena za poučavanje u čitanju i pisanju djevojčice iz Schwyza koja je slabo vidjela te nije mogla s ostalima u školu. Staru bakicu koja se jedva kretala putem, pozvala je k sebi u kola. Podsvjesno je radila prema geslu: Nema niskog staleža ako se tako duša oplemenjuje. U svakom slučaju pitamo se, kako je mogla tako zaposlena Časna Majka naći još vremena za »sporedne poslove«?
Kako se mogla upuštati u duge razgovore s najjednostavnijim sestrama kao da ima »ne znam koga« pred sobom? I konačno kako je uspijevala ne pokazati ni sjenke nestrpljivosti ako bi joj neki posjet bio besmislen ili dosadan?
Odgovor bi mogao glasiti ovako: Časna Majka je takav gubitak vremena nadoknađivala noćnim radom. Ta, mnoga njezina pisma napisana su pri svijeći. I konačno, ona je u svakom čovjeku, koga je susrela, vidjela zadatak, poziv Božji kome nije htjela izmaći.

ŠTO JE MRKLIJA NOĆ, TO SU SJAJNIJE ZVIJEZDE

Duboko nas se i danas doimlje činjenica da su mnoga mjesta samostanskog života bile žrtve »kulturne revolucije« prošlog stoljeća. Zar 19. stoljeće, stoljeće tehničkih otkrića nije više imalo smisla za skriveni život Bogu posvećenih ljudi? Ako je imalo, tražilo je da to vidi i doživi. Primjer djelotvorne ljubavi morao mu je pokazati kako ljubav prema Bogu oslobađa u čovjeku neslućene snage za službu ljudima. Stoga su milosrdne sestre bile pravi dar Neba u to doba socijalne krize, izrabljivanja radnika i političkih nemira. Jer Bog šalje svakom vremenu i svakoj zemlji ono što upravo treba, kao što i svakom pojedinom čovjeku nudi onu milost koju upravo treba. Ne može se izmjeriti blagoslov koji je došao po svim karitativnim ustanovama u Crkvi. Družba iz Ingenbohla uključila se dostojno u redove mnogobrojnih takvih Družbi koje su nastale posljednjih stoljeća.

Rast u širinu

Vrlo često je nevolja utisnula prosjački štap u ruke oca Teodozija i njegovih sestara. Već pri

gradnji bolnice Križ u Churu pošao je Utemeljitelj na prosjačko putovanje. To se ponovilo kod proširivanja Kuće matice u Ingenbohlu, kod gradnje kolegija u Schwyzu i u mnogim drugim pothvatima. Upravo se po tom ubrzo saznalo i u inozemstvu za novoosnovanu Družbu te su uskoro uslijedile molbe Kući matici da i u druge zemlje dođu takve sestre. Do sada jedva da je bilo sestara koje gotovo besplatno ulažu sve svoje sile u njezi bolesnika, koje zalaze u privatne kuće k bolesnicima i starcima te se zauzimaju za najsiromašnija ljudska bića — za slaboumne.

U relativno kratkom vremenu nizala su se otvaranja sestarskih kuća u inozemstvu. Iz malih početaka izrastale su ubrzo provincije koje uskoro nisu ovisile o podmlatku iz Kuće matice, nego su same u sebi nosile životnu energiju. Prve sestre u inozemstvu nalazimo već 1860. godine u Češkoj i Austriji. 1865. osnivaju se prve kuće u Štajerskoj. U Hrvatsku i u Moravsku dolaze sestre 1868. Najstarije kuće današnje provincije Baden-Würtenberg datiraju iz godine 1858.

To je samo nekoliko suhoparnih datuma. No iza njih stoji mnogo više: rizik nesigurnih početaka koji je preuzela majka M. Terezija na kojoj je bila konačna odgovornost, ali i rizik mladih sestara, koje su se često, ne poznajući ni jezik naroda, uputile u tuđinu i suočile se s potpuno stranim uvjetima života i rada. Također začuđuje i mnogostranost zadataka koje su im postavljali. Škole ručnog rada, ustanove za prehranu siromašnih obitelji, dječji vrtići, prenoćišta za siromašne hodočasnike, domovi za nezaposlene kućne pomoćnice i sl. Ovo tako naglo širenje Družbe omogućile su brojne djevojke koje su pokucale na vrata Samostana moleći ulazak u Družbu, prosjačka sabiranja širom poznatih zemalja, velikodušni darovi dobročinitelja i skrajnja štedljivost sestara cijele zajednice.

»Molim, razmišljam i činim«

U svim tim zadaćama stoji majka M. Terezija kao velika žena koju nije moglo zadovoljiti to da svoju ljubav i skrb posveti samo jednom jedinom zadatku. »Potreba vremena volja je Božja!« naglašavao je uvijek iznova otac Teodozije. Kako je često znala reći generalna Poglavarica kad bi primila hitnu molbu da pošalje sestre: »Tu se mora pomoći!« I razmišljala je dane i noći dok nije pronašla put te izdvojila za početak samo jednu ili dvije sestre.

Zanimljivo je s kako visokim ličnostima je dolazila u dodir, ona, jednostavna žena iz puka; kako je jednostavno a opet dostojanstveno s njima saobraćala. Nije joj ništa predstavljalo ući u carski dvor u Beču, razgovarati s caricom Elizabetom i osobno moliti cara dozvolu da u njegovu carstvu smije sakupljati milostinju i prositi.
Jednako vješto saobraćala je s direktorima i tvorničarima, kardinalima i biskupima. Uvijek i u svemu joj je zadnje uporište bilo — dragi Bog! »Ako je to Božja volja, ta će se kuća otvoriti (u Rimu!) bez cara i kralja!«

U arhivima Družbe nalaze se mnogi ugovori koje je majka M. Terezija osobno potpisivala. Većinu od njih sama je i sastavljala. Mudra generalna Poglavarica ništa nije prepustila slučaju, trenutnom raspoloženju ili budućnosti, nego je zahtijevala da odmah ispočetka budu naznačeni pravni odnosi i da se ugovorom odrede zahtjevi koji se postavljaju sestrama. I tu se ona pokazala kao mudra žena koja je znala da će tako izbjeći mnoge prepirke te s vlastima lakše živjeti u miru.

Časna Majka na putovanjima

Ovisnost pojedinih kuća o Kući matici, veza između Ingenbohla i pojedinih provincija i danas je još srdačna i bliska. Majka M. Terezija postavila je za to temelje jer je ostala u stalnom kontaktu s novoosnovanim kućama. Često se našla već iste godine na tom mjestu. Htjela je sve sama upoznati. U kratkim razmacima obnavljala je posjete tim kućama.Tako je Suutemeljiteljica čak šesnaest puta pohodila provinciju Gornju Austriju. Dva puta je taj posjet bio zimi i unatoč slabom zdravstvenom stanju. Deset puta je bila u Štajerskoj i to onako putujući kako se onda putovalo — preko Münchena, Linza i Beča. Trinaest puta poduzela je daleki put u Češku i ništa manje nego dvadesetdevet puta pohodila je kuće provincije Baden. /U Hrvatskoj u Đakovu bila je četiri puta (Nap. prev.)/ Treba naglasiti da su to bila putovanja u prošlom stoljeću! Još nije postojala željeznica kroz Schwarzwald, a kroz planine Arlberg i Bremmer još nisu bili prokopani tuneli. Putevi i saobraćaj bili su vrlo primitivni; više puta piše majka M. Terezija da je sva promrzla stigla na cilj. Ipak bi odmah započimala službenu vizitaciju u kojoj su sestre trebale doživjeti ne umornu nego suosjećajnu i zainteresiranu Majku. »Na licu joj je uvijek odsijavala sveta radost«, piše neka sestra. Majka M. Terezija često je naime pobolijevala. Na jednoj vizitaciji u Freiburgu morali su pozvati liječnika zbog napadaja žućnog kamenca, ali je već drugi dan otputovala dalje u Tirol. Svojoj vjernoj asistentici, sestri Pankraciji piše jednom: »Spavala sam četiri sata nakon deset besanih noći«.

»Činiti dobro i zaboraviti sebe — to bi trebala biti lozinka milosrdne sestre!« savjetuje ova jaka žena novozavjetovanoj sestri. To je i sama iskusila i vježbala.
»Omrzlo mi je putovanje« i »Kako bih rado bila kod kuće!« uzdiše često u svojim pismima. Nije

putovala kao izletnik, nju je na to uvijek prisiljavala dužnost.

Ta duga putovanja pružala su i nešto dobro: Često je ona zatvorila oči kao da spava da bi tako izmakla beskorisnim razgovorima te mogla nesmetano moliti. To su bili njezini časovi sabranosti i tišine. Pružala joj ih je prigoda.

Rast Družbe milosrdnih sestara iz Ingenbohla predstavlja svojevrsno čudo. Danas broji Zajednica oko 6450 sestara u 15 provincija. Isplatile su se muke tih dugih putovanja. Upravo majci M. Tereziji treba zahvaliti duh jedinstva i zajedništva koji vlada u Družbi. Još desetljećima poslije njezine smrti znale su sestre reći: »Tako je govorila i činila majka M. Terezija, isto to i mi trebamo činiti!«
Zar ne bismo smjeli na nju primijeniti riječi svetog Pisma: »Plod joj dajte ruku njezinih, i neka je na vratima hvale djela njezina!« (Izr 31,31).

Krist u siromasima

Čini se da je majka M. Terezija posebno voljela gluhonijeme. Nije mirovala dok u sva tri jezična područja Švicarske nije osnovala zavode za gluhonijeme. Koliko li je muke stajalo naučiti ta slaba bića da razumiju druge ili da sami izgovore neke riječi! Kad je u jednom takvom zavodu četvero djece moglo primiti svetu Pričest, klicala je majka M. Terezija: »Sada je kuća postigla svoj cilj! I ova su siromašna djeca, evo, upoznala dragoga Boga!«
Ta izjava pokazuje do čega joj je bilo stalo i kako joj nije bilo do ljudske časti i plaće.

Christo in pauperibus! Kristu u siromasima! Taj natpis stoji još uvijek na jednoj od kuća koje je osnovala majka M. Terezija. Svaka ustanova izrastala je iz ljubavi prema Bogu. Ako su pak

zahtjevi pokatkad nadilazili snage, ako se nije znala za nešto konačno odlučiti, poslala bi koju staru sestricu u kapelu da se moli na tu nakanu. Na povratku iz kapele trebala je reći Majci samo »da« ili »ne«, a da i ne zna o čemu se radi. Ali je taj »da« ili »ne« značio za majku M. Tereziju odgovor i ona ga je spremno prihvatila.

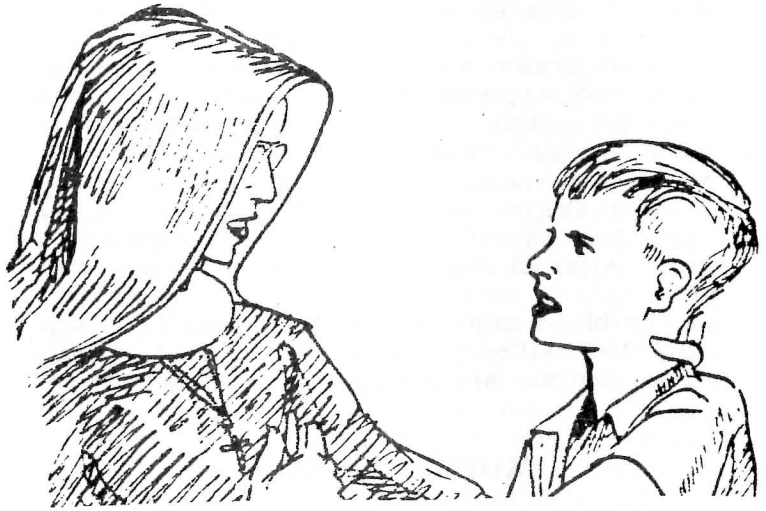

Sestra s gluhonijemim djetetom

Časna Majka je osluškivala volju Božju. Njezina je želja bila ispuniti je. Iz osjećaja da se posvema ravnala prema toj volji, izrastalo je ono povjerenje u Boga koje ju nije nikada razočaralo. »Dragi Bog će pomoći i dalje ako budemo složne i vjerno tražimo njegovu slavu«, piše ona u tom duhu nekoj sestri poglavarici na filijali.

Sveti Franjo Saleški, poznati duhovni vođa, reče jednom: »Moglo bi se misliti da osnivanje redovničkih kuća i poziv duša počiva na spretnim zahvatima ljudske mudrosti. Naravno, mišljenja sam, da su u zidove i stropove ugrađene ljudske sposobnosti i nastojanja. Ali zvanje, zajedništvo duša i porast zajednice mora počivati na nečem drugom ili uopće ne vrijedi ništa.«

RADIJE TEŽAK NEGO PRAZAN ŽIVOT

»Prijeđite rukom preko čela i ne ostane li krvava, nije vaša patnja ništa i nemojte se tužiti jer se Spasitelj za nas krvlju znojio!« Tako je doviknuo otac Teodozije sestrama u duhovnim vježbama. Takvim riječima odgajao je i oblikovao svoje »sestre sv. Križa«. Majka M. Terezija nije se nikada krvlju znojila ali Križu Gospodnjem nije izmicala i on joj je pao u dio u preobilnoj mjeri.

Križem označena

Jednoglasno su svjedočile sestre da se na Časnoj Majci nije moglo ništa opaziti ni u najvećem neraspoloženju ili ljutnji. Tek biskupijska kauza pokazuje djelomično otkuda to potječe. U to vrijeme (1934.) živjela je još 261 sestra koja je osobno poznavala majku M. Tereziju. Sve su one bile pozvane — koliko su bile sposobne — da svjedoče o životu majke M. Terezije. Kad je došlo do osjetljivih pitanja napr. o teškoćama sa superiorom ocem Paulom Amherdom i duhovnikom Loretzom, začuđeno su stare sestre kimale glavom. O tom nisu ništa čule niti što opažale. Časna Majka je šutjela. Tek iz pisama, iz pregovora s biskupom i sl. saznale su se točne činjenice.

»Gradnja na dva mjesta (Ingenbohl i Schwyz) gdje je otac Teodozije htio obnoviti staro Sjemenište, tako je mučna, da bih bila skoro izgubila zvanje, da me nije ispovjednik bodrio da izdržim«, priznaje Službenica Božja otvoreno. To nam daje kratak uvid u njezino izmučeno srce. Neprestano računanje i poslovanje nije joj uopće godilo. To ju je trgalo iz sabranosti koju je voljela i uplitalo ju je u stvari koje su je rastresale i odvodile joj misli od Boga. Rezultat je: česta praznina u duši i neka bezizlaznost koju sama nije mogla nadvladati.

Gospodin je pomoćnik svakom čovjeku ili mu šalje upravo takve vođe koji su mu taj čas potrebni. Nije sramota kad kao bespomoćna djeca pružamo ruke prema sigurnoj ruci i dopuštamo da nas ona vodi. Majka M. Terezija znala je mnoštvo drugih savjetovati i sa sigurnošću voditi, ali je i sama doživljavala časove bespomoćnosti. Čak što više, bilo je dana kad joj se ničija ruka nije ponudila, ničiji savjet nije do nje dopirao i kad joj se činilo da joj se vapaj razliježe prazninom. Takvi su časovi dvostruko teži kada se ne radi o osobnim stvarima, nego kada o tome ovisi sudbina cijele zajednice. Brzo bismo bili spremni za svoju stvar hodati i u tami. Ali kad stotine ljudi vapi za svjetlom i sigurnim putem, postaje molitva »Gospodine, pokaži mi putove svoje« duboki vapaj duše.

»Majka Marija Terezija je najpošteniji karakter što postoji«

Tako neka susestra misli o Časnoj Majci. Ali poštenim karakterima nije baš lako. Oni uznemiruju zato jer govore. A oni govore onda kada to zahtijeva njihov položaj i odgovornost. Generalna poglavarica iz Ingenbohla našla se u tako nezavidnom položaju kada je, inače vrlo poštovani Utemeljitelj, počeo otvarati tvornice.

Teodozije Florentini, socijalni apostol, u mnogim je stvarima mislio unaprijed. Prava ljubav vidi dalje od vremena i prostora. Ali njegov vatreni duh nije mu ostavljao vremena za mudro premišljanje i sazrijevanje. Moderni industrijski pogoni sa svojim nepravdama prema radnicima doveli su ga na misao da bi tvornice mogle voditi njegove sestre i organizirati ih prema kršćanskim načelima te biti blagoslov za radništvo i siromahe. S tom je nakanom najprije zakupio tvornicu u Brunnenu i u njoj uredio predionicu pamuka. Godine 1860. zakupio je veliku tvornicu sukna u Oberleutensdorfu (Češka), a nešto kasnije pokušao je to isto s tvornicom papira u Thalu (Švicarska). Nije li to bilo previše najedanput?

Tada je osjetila majka M. Terezija da više ne može surađivati s Utemeljiteljem iako joj nije nedostajao osjećaj i smisao za socijalni rad.

»Dokazivala sam mu da tvornice nisu za redovnike, posebno nisu za redovnice, te da će ga gospoda, ako dođe do nezgoda, lijepim riječima lako otpraviti.« Mudro odgovarajući vidjela je ona dalje nego on u toj stvari. To pokazuje kako je Stvoritelj žensku opreznost mudro postavio kao granicu muškom porivu za djelovanjem.

Da je kojom srećom poslušao otac Teodozije Službenicu Božju! Ali on je tada pošao vlastitim putem. Nije mogao uvidjeti da tvornice moraju propasti bez sigurnog kapitala i vlastitog stručnog vodstva. Uz to je Češka bila tako daleko da je majka M. Terezija u Ingenbohlu stavljena pred gotov čin: »Budući da sam bila protiv toga, nisu mi više ništa o tome govorili. Najednom mi se jednostavno dalo do znanja da su tvornice u Češkoj kupljene.«

Kako je to moralo boljeti Majku s kojom se inače dogovarao Utemeljitelj u svakoj važnoj stvari: »Što se tiče redovničkog života bila sam uvijek iste misli kao otac Teodozije, ali nije tako bilo u

pogledu tvornica.« Časna Majka kao jaka žena, nije se lako odricala svoga stava i snosila je zato posljedice što pokazuje pismo koje je napisala kada je otac Teodozije boravio u Češkoj i duže se vrijeme nije javljao: »Ako generalna poglavarica iz Ingenbohla ne dobije do Svih Svetih odgovor na goruća pitanja, biti će prisiljena dati ostavku.«

Činilo se kao da zao duh na kraju želi pomutiti dobre odnose koji su godinama vladali između Utemeljitelja i Suutemeljiteljice. No, majka M. Terezija bila je previše poštena i plemenita a da bi se na kraju razočarala. Ona je samo prestrašena srca gledala blizu propast u kojoj bi moglo stradati i njezino dragocjeno životno djelo.

Nagla smrt oca Teodozija

15. veljače 1865. udarila ga je kap u Heidenu na povratku u domovinu. Njegov posljednji nagovor dan prije imao je moto:

In necessariis unitas, in dubiis libertas,
in omnibus caritas

J. Theodosius

Kopija originalnog rukopisa

»U bitnom jedinstvo, u dvojbenom sloboda, u svemu ljubav!«
Dostojna jeka jednog života čija je melodija bila — ljubav!

Ovoj žalosnoj vijesti prethodili su loši glasovi o financijskom stanju tvornica, njih će slijediti još gore vijesti.

Majka je nažalost imala pravo: Tvornice su krivi potez u svakom pogledu. Naravno da ustanove u Churu i Ingenbohlu materijalno dobro stoje, ali potražnja vjerovnika koji se redom javljaju, mogla bi prouzročiti i njihovu propast. Neka sestra koja je došla u samostan 1865. godine pripovijeda, da su je posvuda odvraćali od toga: »Nikako u Ingenbohl! Otac Teodozije je umro i Družba će propasti.«

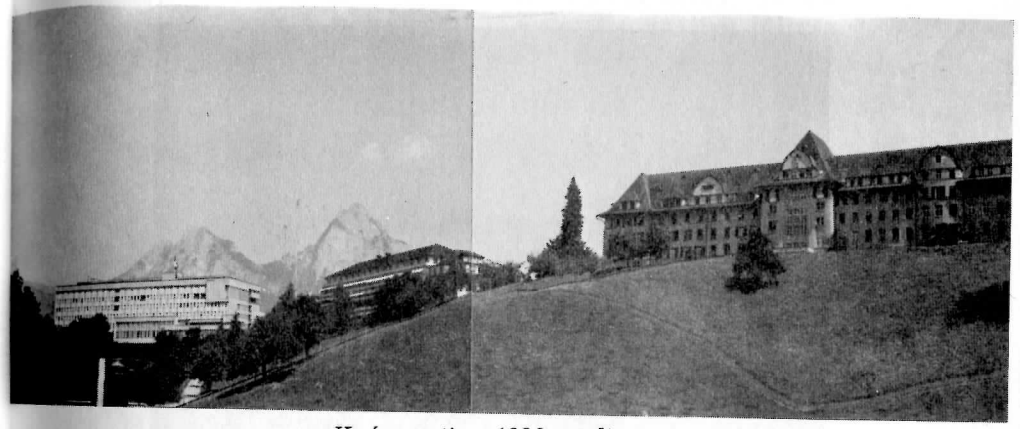

Kuća matica 1986. godine

Papa Pio XI. reče jednom da svaki dan zahvaljuje Bogu što smije živjeti u velikim vremenima, koja pružaju mogućnost da postanemo velikani. Velika vremena, najveća vremena u životu majke M. Terezije upravo su tada nadošla. Osamljena stoji ona sada usred života, lišena suosnivača i savjetnika, okružena bezbrojnim teškoćama. Ali u njezinim spisima nema ni jedne jedine tužbe na uzroke tim teškoćama. Ona zaštićuje oca Teodozija a njezino prvo okružno pismo svim sestrama nakon njegove smrti puno je zahvalnosti prema njemu potičući sestre da nastave u njegovu duhu. To je oporuka koja je podjednako na čast Utemeljitelju i Suutemeljiteljici: »Budite revne i vjerne u obdržavanju Pravila. Budite jednodušne u iskrenoj sestrinskoj ljubavi te budite međusobno jedno srce i jedna duša.«

Oca Teodozija pokopali su u Churu. Od 15. veljače 1906. počivaju njegovi posmrtni ostaci u samostanskoj crkvi u Ingenbohlu. U novosagrađenoj crkvi od 1975. položeni su pokraj glavnih ulaznih vrata iznad kripte u kojoj počiva Službenica Božja majka M. Terezija. Njegovo najveće djelo — Družba milosrdnih sestara sv. Križa — cvjeta i znači za katoličku stvar više nego li doprinosi rentabilnih tvornica.

Nadgrobna ploča oca Teodozija u Kući matici

Djetinja odanost

Nad tvorničkim pothvatima stajala je nesretna zvijezda. Neposredno poslije smrti osnivača jedna tvornica za drugom javljala je svoj stečaj. Smrću oca Teodozija nestali su svi obziri prema njegovoj osobi pa su se okrutnim zamahom sručile svakovrsne kušnje na Institut. Biskup iz Chura sazvao je komisiju koja je već 1865. počela istraživati cijelu stvar s tvornicama i putovala na lice mjesta te konačno morala ustanoviti bezizlaznu propast cijeloga pothvata.
A dugove, koji su time nastali, uzela je majka M. Terezija u ime cijele Družbe na sebe davši 15. rujna 1865. svoj potpis. S različitih strana odgovarali su je od toga koraka, jer ih pravno nije bila dužna prihvatiti. Dragovoljno ih je prihvatila, a razlozi koji su je na to poticali pokazuju njezinu plemenitu dušu: Poštovanje prema Utemeljitelju čija se uspomena ne smije okaljati dugovima; briga za spas njegove duše; želja da neposredno poslije smrti oca Teodozija spasi ono što se još spasiti može. Čudno je to dragovoljno preuzimanje dugova: Službenica Božja preuzima dugove za pothvate koje nije nikada odobravala; pomaže tim činom i Češkoj provinciji koja je kratko prije toga htjela postati neovisna o Kući matici!

Nikad se nije točno saznalo koliki su bili dugovi. Znalo se samo kako se godinama štedjelo čak i gladovalo da bi se mogle podmiriti obaveze. »Mora se štedjeti na svakom končiću!« opominje Časna Majka u jednom svom pismu. I na drugom mjestu piše: »Novac za otplaćivanje dugova moramo uštedjeti od usta.«
Riječ ljubav treba koji put zamijeniti riječju vjernost da bi zadržala svoj pravi smisao. U životu majke M. Terezije stapaju se ljubav i vjernost u jedno a to i jest oznaka prave ljubavi i prave vjernosti.

Tri neraspadnuta križa

Kad su 1938. godine prvi puta potražili u zemlji časne ostatke Službenice Božje, doživjeli su neobično, gotovo čudnovato otkriće. Lijesu nije bilo ni traga, haljine su se potpuno raspale bez traga, kosti su se još prilično dobro održale. Ali tri k r i ž a, koja su s pokojnicom bila u lijesu, ostala su potpuno čitava: k r i ž koji je imala na

samrti, k r i ž s krunice i k r i ž koji svaka sestra nosi na prsima kao trajno sjećanje na svoje zvanje. Čak i vrpca na kojoj je taj križ visio oko vrata, nađena je ovijena oko vratne kralježnice netaknuta nakon 50 godina u grobu. Pa kad su je oprali od zemlje bila je svježa kao da je upravo sašivena. Je li to slučaj ili dobrostivo pripuštenje Božje?

Možda to smijemo tumačiti kao znak s neba. Majka M. Terezija Scherer nosila je vjerno svoj trostruki križ:
križ čovjeka, križ kršćanina i križ redovnice.

Gubitkom oca Teodozija izgubila je majka M. Terezija vrlo mnogo, posebno u duhovnom smislu. Bio joj je kroz sve godine njezina samostanskog života duhovni vođa čijem se vodstvu prepustila djetinjom poslušnošću. Njegov nasljednik otac Anicet Regli vršio je vrlo kratko svoju službu. A ostali koji su slijedili pripravili su joj bezbrojne teškoće. Otac Paul Amherd miješao se nepozvan u sve unutarnje stvari Družbe i radio otvoreno i tajno na tom da se majka M. Terezija smijeni s dužnosti časne majke. Bez dužeg iskustva prisvojio si je pravo da već u prvim godinama obnovi konstitucije — svetu ostavštinu Utemeljiteljevu, a da se nije posavjetovao s majkom M. Terezijom. Da se njega tada poslušalo, zatvorila bi se odmah većina ubožnica. A upravo su ubožnice bile srce Družbe koje majka M. Terezija ni pod koju cijenu nije dala iščupati.

Došlo je do toga da je majka M. Terezija položila službu časne majke u ruke biskupa iz Chura te se tako oslobodila opterećenja savjesti: »U tim okolnostima ne mogu živjeti po Pravilu koje nam je dao Utemeljitelj i stoga ću se radije odreći službe Generalne poglavarice,« piše godine 1873. Oluja koja se tada podigla u samostanu i izvan njega dokazuje da postoji samo jedna osoba koja zna i može sigurno voditi Družbu za vrijeme gorke »kulturne revolucije«. Duhovnik Loretz djelovao je sedam godina kasnije u Ingenbohlu i bio na

nešto drugačiji način iskušenje i teret Družbi. Vođen možda zavišću a sigurno krivom bojažljivošću napao je nesebičnost majke M. Terezije. Po njegovu shvaćanju njoj je nedostajao duh siromaštva. No, mi znamo da je često riječima »Ne bih vam htjela zbog ovog dopuštenja pribaviti čistilište«, odbila da se nabave nepotrebne stvari. Upravo ona koja je bila zaista bez zahtjeva, morala je trpjeti takav prigovor. Ni tada se sama nije branila. Umjesto nje govorili su oni koji su je poznavali, a tužitelja je opomenuo sam biskup i morao je povući svoje optužbe.

»Čovjeku su neprijatelji njegovi ukućani« kaže sv. Pismo. Mora li tako biti u životu, da nas naši najbliži najmanje razumiju? Zar nas blizina čini slijepima za dobre strane naših najbližih? Zar zaista smrt mora doći i uzeti nam naše drage te tako stvoriti onu udaljenost i čežnju koje nam tek tada omogućuju pravedan sud? Ne bi tako moralo biti, ali čini se da Bog koristi našu ljudsku slabost kako bi sakrio ljepotu svojih ljubimaca na zemlji pred njima samima i pred drugima. Zato ona poslije još sjajnije blista.

JE LI MAJKA M. TEREZIJA SVETICA?

U bolnici »Križ« u Churu radila je neka jednostavna djevojka koja je često ponavljala kako bi rado vidjela majku M. Tereziju. Ova je stigavši u Chur upravo skinula cipele da opusti od puta natečene noge, kad je ušla sestra Eugenija, kućna poglavarica u Churu i iznijela Majci jednostavnu želju te djevojke. »Neka dijete samo uđe«, odgovorila je ona. U djetinjoj zbunjenosti ušla je djevojka u sobu i uprla začuđen pogled u ženu o kojoj je čula puno dobra. Konačno prekine Časna Majka šutnju svojom srdačnošću: »Eto, dijete, malo si što imala vidjeti!«

Takva je bila ona! Poznavala je svoje pogreške i granice svojih mogućnosti i nastojanja. U svojoj autobiografiji priznaje iskreno svoje glavne pogreške iz pojedine životne dobi: »Moje su glavne pogreške iz toga doba bile osjetljivost, oholost i taština« (1844). »Glavne pogreške bile su mi tugaljivost i osjetljivost« (1847(. »Bila sam izričito zdvojna i malodušna, nestrpljiva i osjetljiva« (1863).
Službenici Božjoj bilo je jasno: »Ništa ne treba skrivati niti uljepšavati, mene poznaju«. Tu nema

traga samosvijesti koja misli da nakon dugogodišnjeg upravljanja uvijek ima pravo. Ne ustručava se priznati pogrešku. Tako se ispričava novakinji: »Žao mi je, što sam Vas nedužnu ukorila!« Upravo takva priznanja ljudske slabosti čine život majke M. Terezije privlačnim i potiču na nasljedovanje. Svetost je tek u vječnosti završeno stanje. U ovom svijetu ona se sastoji u borbi i težnji prema gore. Ovdje na zemlji svetost je mučno nastojanje oko napretka, prodor kroz vjetar i oluju, kroz tamu i nesigurnosti. Svetost se sastoji i u tome da čvrsto čuvamo ono što smo postigli bez osjećaja utjehe da smo uopće nešto postigli.

»Iz nje je odsijevao dobri Bog«

Ljudi, braća i sestre zacijelo su najbolji promatrači. Njihovu pogledu ne izmiče ništa dobro kao ni zlo. Ali nam nije poznato ni jedno jedino svjedočanstvo sestara koje bi na bilo koji način napadalo kreposti majke M. Terezije: naprotiv, mnogo je onih koji hvale njezinu dirljivu pobožnost. Spominje se da je način na koji se križala ili kako je predmolila ostavljao dubok dojam. Ona je imala dar da se na poseban način stavi u prisutnost Božju. »Stavim ruke na lice i sve drugo nestane!« Blago onom tko tako može moliti! Blago onom tko tako lako uđe u »svetu samoću« s Bogom! Blago onom koga tako zahvati nevidljiva Božja blizina da mu sve drugo postane maleno i nevažno! Sestra vratarica, koja je majku M. Tereziju bezbroj puta morala pozvati gostima u govornicu, kaže o njoj da se vješto umjela oprostiti s gostima kada je došlo vrijeme molitve. Kratkim prijaznim pozdravom oprostila bi se i žurila na svoje mjesto na koru. Netko važniji, koga nije mogla odbiti, zvao ju je »na razgovor«!
Ista se revnost mogla uočiti kad bi Časna Majka nakon duga putovanja stigla kasno naveče kući. Događalo se da je ostala prenoćiti u »Paradiesu« — u dječjem sirotištu podno brežuljka u Ingenbohlu, kako ne bi nikoga smetala tako kasno gore u samostanu. Ali već rano ujutro klečala bi ona na svom mjestu na koru samostanske crkve. Stoga se ne treba čuditi da su oni koji su je poznavali bili potpuno uvjereni: »Živjela je u trajnoj prisutnosti Božjoj.«

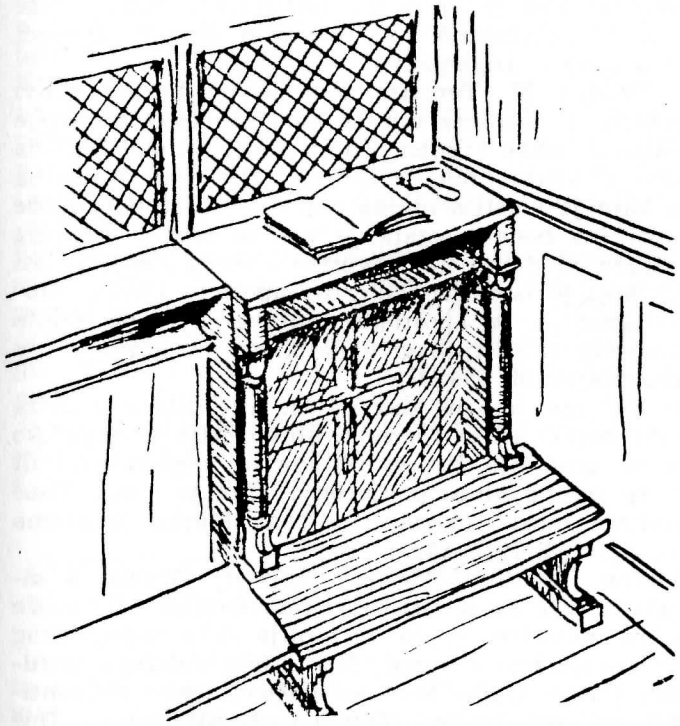

Klecalo majke M. Terezije na koru samostanske crkve

Nisu rijetka svjedočanstva ove vrste: »Među gojenicama govorilo se: ona je svetica!« »Ako ona nije bila sveta, ne znam koga se onda može nazvati svetim.« Ili: »Ona je sva Bogom prožeta, čula sam to često kod kuće i u našoj gostionici!« Neka je majka rekla svojoj kćerci: »Ne zaboravi nikada — blagoslovila te je svetica!«

»Vaša je majka nadzemaljski dobra«

Redovnice možda prebrzo upotrijebe riječ »svet« za neku svoju dobru sestru. To može biti, ali slične dojmove dobili su o majci M. Tereziji i ljudi izvan samostana. »Kreposti su joj bile kao urođene. Sve je činila nadnaravnim motivima više nego je uobičajeno kod pobožnih ljudi,« svjedoči neka žena iz Ingenbohla.

Majka M. Terezija bila je po naravi pravi kolerik. U ljudima takvih osobina često sve vrije i plamti, sikće i kuha. To su rođeni vođe. Bilo da vode u visine, bilo u dubine. Djevojka Katarina za koju je vlastita majka rekla da »sa sobom može činiti što hoće«, ostala je vjerna sebi i ustrajna u traženju dobra na blagoslov i sreću mnogih. Isti žar koji je ispunjao kolerika apostola Pavla, oduševljavao ga za apostolska putovanja te ga učinio nosiocem vatre ljubavi u široki svijet, gorio je i u srcu majke M. Terezije.

Ni kod nje, kao ni kod Pavla, nije bilo mjesta za nešto neplemenito i osvetoljubivo. Nije se događalo da se spominje što je već davno popravljeno ili da se izgubi odnos povjerenja. Čak je i otac Paul Amherd morao priznati: »Časna Majka je prema meni uvijek ljubezna.«

Doktor Pestalozzi-Pfyffer, prijatelj Družbe i savjetnik piše svoje utiske o Ingenbohlu: »Ne može se ni zamisliti ljepša ni toplija slika zajedničkog djelovanja i života nego što je bila tadašnja zajednica Časne Majke kao voditeljice, sestre asistentice i njihovih sestara. Duh pobožnosti, žrtve i ljubavi lebdio je među njima. Časna Majka je unatoč svome poslu i velikim odgovornostima vedra duha. Zabrinutost i malodušje znala je, kako je sama govorila, baciti za leđa.

Prilikom jednog ručka, na koji sam i ja bio pozvan, donijeli su joj neku žalosnu vijest koja ju je vrlo smutila. Brzo je ipak prešla na druge razgovore i nakon deset do petnaest minuta mogla se srdačno nasmijati nečemu kao da se nije ništa dogodilo.«

»Časna Majka je puna Božje ljubavi i ljubavi prema bližnjemu,« reče netko o njoj. Zato što je Boga ljubila, nije se umarala ljubeći ljude i služeći im. »Fidem servavi — vjeru sam sačuvao«, kaže sv. Pavao (2Tim 4,7).

On i dalje vjeruje, također i u čovjeka. I ruke koje su primile dar mogu doduše uzvratiti udarcem, a usta koja su zahvaljivala mogu se zaboraviti i proklinjati dobročinitelja.

Karitas postaje istom onda vječnim svjetlom koje ne gasi vjetar protivljenja i nezahvalnosti, kad se napaja na vječnom svjetlu ljubavi Božje. Takav mora biti k r š ć a n s k i karitas. Sva su druga djela ljubavi u opasnosti da postanu interes ili službeno-neosobna pomoć bijednima.

Kad je neka sestra glasno izrekla svoju zavist zbog sabranosti i zaštićenosti sretnica u Kući matici, postavila joj je majka M. Terezija pitanje kao pouku: »Što je bolje: sjediti do Spasiteljevih nogu ili ga u djeci nositi, njegovati i podizati na noge?«

Tako je dala pečat vjerničkom služenju Kristu u svim svojim djelima ljubavi.

»Sveto Pravilo je najbolji putokaz u nebo«

Ta je izreka vrlo značajna za Suutemeljiteljicu iz Ingenbohla. Ni sama nije stajala izvan zakona koji je zajedno s Utemeljiteljem napisala. Otac Teodozije češće se pozivao na svoje pravo kao Utemeljitelj Družbe, no majka M. Terezija nikada. Što je vrijedilo za ostale sestre, vrijedilo je i za nju. »Ništa ne traži od nas što i sama ne čini. Ona je živo Pravilo!« Često se to moglo čuti od sestara.

Ali to je i njoj samoj bilo nutarnje opravdanje zahtjeva da se Pravilo do u sitnice živi. »Opslužujte sv. Pravilo! U tom je skriven veliki blagoslov i ako mi to ne uviđamo. Moja najsvetija duž-

nost kao generalne poglavarice jest poticati sestre da žive po svetom Pravilu: tu ostaju posve po strani moji osobni pogledi. Tako moraju činiti i sestre inače bi se polako 'razvodnila' cijela Družba. Nepokornoj sestri znala je gotovo oštro odgovoriti: »Nije potrebno biti zdrav nego poslušan«.
Neka sestra pripovijeda kako ju je Časna Majka za cijeli život poučila o siromaštvu: »Sestra poglavarica na filijali gdje sam bila, dobila je u trgovini na poklon fine čizmice. Tko li će ih nositi! Kocka je pala na mene kao najmlađu sestru u zajednici. Nekoliko dana iza toga putovala sam u Kuću maticu na duhovne vježbe. Budući da sam nove čizmice čuvala samo za svečane dane, htjela sam ih tom prilikom ponijeti sa sobom. Ušla sam ponosno u tim čizmicama da pozdravim Majku generalicu. Majka M. Terezija uočila je odmah moje čizmice — ona je imala dar zapažanja — tako se uozbiljila da se nisam više usudila podići oči, a ona reče: 'Je li to dijete siromašnog sv. Franje?' Više nije ništa rekla. Mirno me je poslala k sestri ekónomi moliti druge cipele. Ovaj puta to više nisu bile fine 'čizmice'; ni za što na svijetu ne bih više obukla tako nešto. Ali, jao! Uveče su gospodske čizmice stajale u blagovaonici na rubu stola i sve su se sestre zgražale prolazeći mimo njih, kimajući glavom. Ništa više nisam ni čula ni vidjela oko sebe. Čekala sam samo što će dalje biti. Časna Majka je podigla čizmice u vis da ih svi dobro vide i govorila je vrlo ozbiljno, gotovo žalosno o opasnosti koja prijeti Družbi, ako se sveto siromaštvo bude ovako obdržavalo kako svjedoče ove fine čizmice. Danas više ne znam točno riječi te ozbiljne opomene, ali mi pred očima i nakon 60 godina stoji majka M. Terezija kao nekoć usred blagovaonice svečana i vrlo ozbiljna. Naravno, vratila sam se bez čizmica kući, ali na drugi način obogaćena.«

Biskup Rampa iz Chura naredio je u svoje vrijeme stroži korizmeni post i to tako da se uzme ujutro, u podne i uveče tek polovica uobičajene

količine hrane, a izvan toga ništa drugo. Časna Majka je primijetila da je to prestrogo za njezine teškim poslovima opterećene sestre: »Ne vjerujem da će ići, ali ćemo pokušati jer to biskup želi«! A kad su za Uskrs mnoge sestre bile iscrpljene, povukao je biskup svoju odredbu. »Poslušni će slaviti pobjedu. Tko osrednje sluša, bilježit će manje pobjede, a tko je herojski poslušan, slavit će pobjedu kojoj će se diviti cijelo nebo.« To su riječi majke M. Terezije. Nehotice je sama sebi dala najbolje svjedočanstvo pobjede!

»I prebivalište njegovo bit će slavno«
(Iz 11,10).

BLAŽENO PREMINUĆE

Dr. Pestalozzi-Pfyffer, povjerenja vrijedan kućni liječnik, prenio nam je kako je Službenica Božja primila vijest da je bolesna na smrt.
»Prigodom jednog posjeta pitala je Časna Majka da li će opet ozdraviti ili će uskoro umrijeti. Odgovorio sam, da po ljudskom sudu ne bi mogla ozdraviti. Na te riječi prešla joj je licem duboka ozbiljnost. Nekoliko minuta je šutjela, a onda razgovarala o nečem posve drugom.«

A mnogo bi toga još trebalo učiniti

Smrt je dovršenje, potpuno predanje Bogu; ona je žrtva i za redovnika i redovnicu koji su se odrekli svijeta i zauvijek predali Bogu.

Sjenu na licu majke M. Terezije kad je čula liječničku dijagnozu, mogli bismo ovako tumačiti: Bilo je još tako puno nezavršenih, neispunjenih zadataka; a gdje je čovjek pa i svetac koji bi na kraju svoga života sa sigurnošću mogao reći za rad na svom posvećenju »gotovo je«? Zatim brojne obveze koje joj je nametnula časna služba!

Mnogo toga je tek započeto i trebalo bi dalje razvijati. S drugih strana vapile su nove zadaće koje je trebalo provjeriti na licu mjesta. Do sada je to sve činila Časna Majka kao najiskusnija. Ona je proživjela početak i dala Družbi oblik i sadržaj. Umiranje mora biti za radnika katoličkog karitasa vrlo teško. Potrebna je poniznost Kristova Preteče koji je bez tužbe sišao s pozornice svijeta, iako je tek nekoliko puta rukom pokazao Krista. Kako je to malo kad se promisli koliko bi toga još trebalo učiniti! Ipak možda mora tek po Bogu predanom životu u smrti poteći rijeka blagoslova unatrag — na već započeta djela ili unaprijed u daleku budućnost gdje će drugi sijati i žeti.

»U Ingenbohlu je nešto sveto, jer se počelo u bijedi i siromaštvu, a sada toliko blagoslova!« zaključuje neki promatrač. Možda je to blagoslov Bogu predane smrti!
S jednog od svojih posljednjih putovanja piše Časna Majka svojoj asistentici: »Često mislim kako će sve to svršiti; Vi boležljivi, a ja stara i uskoro ni za što sposobna. A Družba postaje sve brojnija. No, Bog će se dalje brinuti!«

Njezin dnevni red još uvijek je bio potpuno ispunjen i onda kad su starost i bolest oslabili tijelo i onesposobili ga za rad. Bez odmora išla je dalje. U jednom pismu pola godine prije smrti čitamo: »Svoj put sam gotovo posve odredila: 19. studenog idem k bolničarkama u Innsbruck, 21. studenog u ubožnicu Altstätten, 22. studenog naveče stižem bolničarkama u Konstanz, 25. studenog poslije podne oko 4 sata i 30 minuta ili sigurno naveče u 8,32 h stižem u Zürich.«
Na takvom planu puta odsijeva energija s kojom je Časna Majka i zadnju kapljicu ulja svoje životne svjetiljke žrtvovala za dobru stvar. »Meni je dobro, samo što su noge stare i teško dišem. Pa ipak još uvijek 'kola' voze!« stoji u jednom pismu iz tih dana.

Konačno više ne ide

Mnoge bolesti pospješile su skori svršetak života Službenice Božje: rak jetre, želučane i žučne poteškoće kao posljedice neredovitog jela i putovanja po lošem vremenu. K tome se pridružilo i proširenje vena koje su se od vremena do vremena otvarale i otežavale joj svaki korak.
Svaka od ovih bolesti već je duže vrijeme mučila majku M. Tereziju, ali ona nije propustila ni posao, ni putovanje. U stvari bi svaka od njih zahtijevala odmor i mirovanje u sobi. »Morate se svladati i biti vedra. To je drago Gospodinu. Ali je to i dobra priprava za čas smrti!« savjetovala je jednoj sestri. I to je opet savjet koji je sama isprobala i kojim si je pribavila milost sretne smrti.
Još na samrtnoj postelji zanimala se Časna Majka za budućnost kuće. Morali su je odnijeti na označeno gradilište, gdje će se graditi internat za djevojke u Ingenbohlu koji danas nosi njezino ime »Theresianum«. Nećakinji koja je sjedila uz njezinu samrtnu postelju i nešto joj čitala, a nije mogla sakriti žalost i suze, rekla je: »Ako misliš plakati, nemoj više doći.« Mir i predanost koje je sama u sebi budila, htjela je vidjeti i na drugima. Bolest je međutim slomila i zadnju snagu za otpor: više joj nije uspijevalo sakriti boli ili ih potpuno tiho podnositi. Jedan očevidac tih dana svjedoči: »Velika patnica, koja je tako mnogo pretrpjela na duši i tijelu nije više mogla zatajiti svoje boli. Snage za to bile su joj na izmaku. Sada su nastupili užasni časovi bolova, tako da je poput Krista na Križu glasno stenjala i plakala te je čovjeku srce pucalo što joj ne može pomoći.«
Ova zadnja primjedba hoće reći da su nedostajali lijekovi za umirenje bolova i da patnici nije bilo moguće pružiti nikakvo umirujuće sredstvo. Njezin jauk: »O, pomozite mi!« potvrđuje da boli nisu ničim mogli ublažiti. A sve sestre koje su je tih dana vidjele, svjedoče da je majka M. Terezija strpljivo podnosila svoje boli. Kad je bila pri pot-

punoj svijesti molila je. »Na njezinim ustima bile su neprestano kratke molitve i uzdasi. Bila je stalno s Bogom«, svjedoči neka sestra.

»Nebo, nebo!«

Sestra Ida Epting svjedoči kao očevidac o njezinoj smrti: »Već ujutro 16. lipnja 1888. predmijevalo se da će to biti posljednji dan. U 8 sati zazvonilo je kućno zvono. Starije sestre klečale su u polukrugu oko kreveta. Ja, kao najmlađa u kući, ostala sam klečati kod vrata, ali sam mogla sa svog mjesta jasno vidjeti profil umiruće Majke. Desno uz krevet klečala je asistentica, sestra Pankracija. Malo podalje stajao je otac Leodegar Stirnimann iz Einsiedelna, tadašnji duhovnik. Molio je molitve za umiruće. Lijevo uz krevet stajao je ingenbohlski župnik gospodin Kengelbacher. Predmolio je polako i pobožno strelovite molitve. Što je umiruća bivala slabija, to se župnik dublje naginjao k njoj moleći. Odjednom sam vidjela da je Majka dva puta pokrenula usne. Pomislila sam da je ponovila koju od strelovitih molitava i upitala sam tiho sestru pored sebe: 'Što je rekla?' 'Nebo, nebo!' odgovorila je glasom punim prigušena plača. Majka je mirno ležala nepromijenjena lica. Ruke nepomično pružene. Zatim se uspravio župnik Kengelbacher i rekao: 'Napustila nas je i ušla u vječnu domovinu!' Na to je među sestrama nastao plač i uzdisanje. Majka Pankracija prislonila je glavu na jastuk preminule i gorko plakala. Možda je ona izgubila više od ostalih, jer su desetljećima bez sjenke nesuglasja jednodušno surađivale na dobro cijele zajednice.«

Službenica Božja često je naglašavala pouzdanje u Boga. Još 16. ožujka 1888. godine pisala je: »Uvijek smo u ruci Božjoj. I što god dragi Bog s nama učini, dobro je. Uvijek se klanjajmo njegovoj mudroj providnosti.«
Opću žalost nakon smrti majke M. Terezije treba

pravilno shvatiti. Upravo za ljudima takve veličine žalimo jako, jer bolno doživljavamo prazninu koja zjapi njihovim nestankom. Za velikim i dobrim ljudima tuguje se i zato što smrt otkriva koprenu s njihova života. Ne pada, naime, koprena tajne samo pred očima umirućih kad stupe pred svjetlost Božjega lica, nego i pred očima onih koji ostaju, padaju koprene koje su im zastirale pogled i onemogućavale pravedan sud.
»Vidjet ćete istom nakon njezine smrti kako je bila velika«, tvrdila je majka Pankracija.

Svjetlo koje neprestano gori lako se previdi: tek kad se ugasi uočimo kako je dobro bilo što je svijetlilo. I mi ponekad tako shvaćamo služenje majke, trajnu dobrotu neke nesebične osobe i žrtvu i odricanje svetaca!

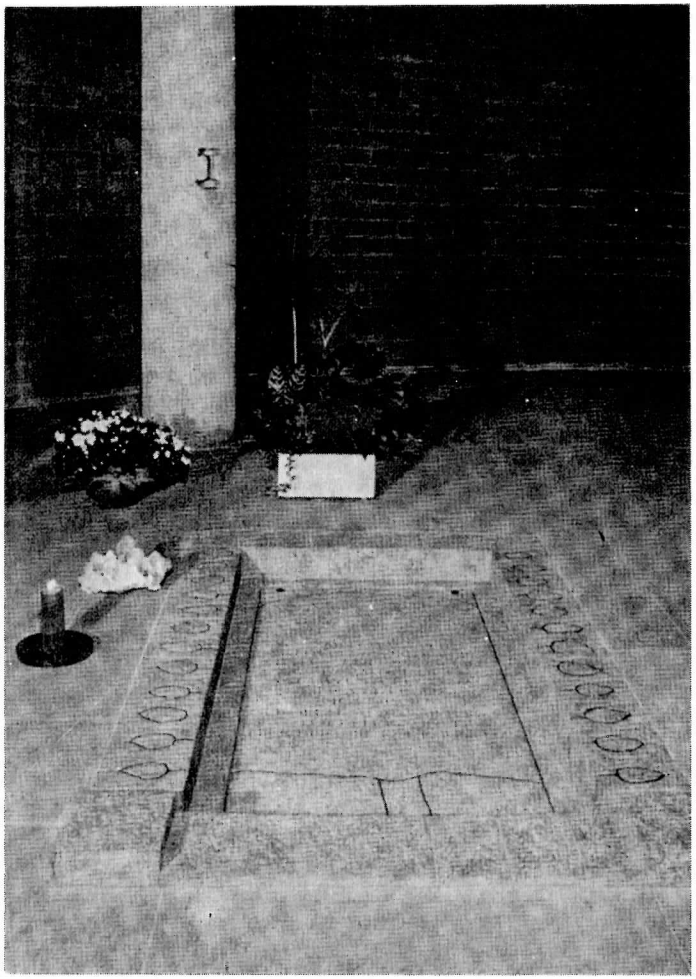

Sadašnje počivalište Službenice Božje M. Terezije — kripta samostanske crkve u Ingenbohlu.

SUZE NA GROBU

Georg Baumberger, tankoćutni pisac spominje u svojoj knjizi »Sunčani dani« kako je na svom putovanju svratio u Ingenbohl i posjetio grob majke M. Terezije. Tada je još počivala na samostanskom groblju okružena svojim preminulim sestrama. Svježe cvijeće resilo je jednostavnu grobnu ploču koja je sva bila orošena kapima blagoslovljene vode: »Simbol suza koje su tisuće i tisuće prolile za ženom koja im je bila MAJKA.«

Suze žalosti

Smrt Časne Majke pobudila je opću žalost ne samo u Samostanu nego i izvan njega. »Meni je kao da mi je umrla majka«, tuži se jedna sestra. A neka druga priznaje da nije tako plakala ni za rođenom majkom.
Kako će sve dalje ići? To je bilo mučno pitanje koje su si postavljali u Kući matici i u Provincijama. Do sada se Majka generalica brinula o svemu. Uskoro su shvatili kao propust što nisu razmišljali o nasljednici koja bi mogla u istom duhu voditi trideset godina staru Družbu. »Imala je u rukama

blagoslov Božji«, a sada su se te ruke umorne od života ukočile. Hoće li druge ruke dijeliti isti blagoslov? Ipak životno djelo majke M. Terezije nosilo je u sebi čvrstoću. Njezina vjerna suradnica s. Pankracija Widmer preuzela je službu generalne poglavarice. Izbor sestre Pankaracije možemo tumačiti kao povjerenje i zadovoljstvo s dosadašnjim vodstvom.

Suze radosti

Grob majke M. Terezije polile su i mnoge suze radosnice. Tko je dobar, štoviše svet čovjek? Prije svega on je dar Božji svom vremenu i vrlo često daleko nakon svog vremena. 1700 sestara plakalo je na otvorenom grobu svoje poglavarice a preko 300 ih je dovršilo svoju trku u času njezina prijelaza u vječnost. Kolika četa bogoljubnih službenica Božjih! Svima njima pokazivala je majka M. Terezija put prema Bogu, kao *kraljica* koja je ovladala tim putem, kao *majka* koja se za svaku pojedinu zauzimala, kao *služavka* koja se svima darivala. Ako je neki otac mogao na samrti svoga izuzetno dobrog djeteta reći: »Svim srcem zahvaljujmo Bogu što nam je darovao ovo dijete«, tada je na grobu majke M. Terezije također opravdan takav stav.

Na domovinskoj izložbi u Švicarskoj 1939. stajala je slika majke M. Terezije u počasnoj galeriji osoba zaslužnih za domovinu među 98 muževa. Slika je bila urešena natpisom: Organizatorica dobrovoljne njege u lazaretima, svetačkog života!

Zar se mi katolici ne trebamo radovati što smo domovini i Crkvi dali takve ličnosti? Ta radost dotiče vječnost. Dok je majka M. Terezija kroz pet godina bila kućna poglavarica u bolnici Križ u Churu, nijedan bolesnik nije umro bez svetih sakramenata. A koliki su u bolnicama i kućama Družbe našli put k Bogu! Kako je to bogata životna žetva! Svi će oni radosni zahvaljivati u nebu Sutemeljiteljici ove Družbe.

Suze zahvalnosti

Kad se Službenica Božja, s. Consolata Betrone (umrla 1946.) žalila Gospodinu zbog smrti svoje prijateljice iz mladosti koja je iza sebe ostavila četvero siročadi, odgovorio joj je: »Ona u vječnosti uživa gledajući moje lice i s većom nježnošću bdije iz raja nad dušama svoje djece, nego što bi to učinila da je ostala na zemlji.«

Nema li pravo narodna mudrost kad kaže: »Majka ne može umrijeti!« Bilo bi bezdušno kad bi smrću drage osobe bile prekinute sve veze s njom. Bog, koji je sama ljubav sigurno im dopušta da i dalje djeluju, brinu se i ljube.
Sestre majke M. Terezije vrlo su često osjetile i poslije njezine smrti brigu i nježnost Majke te su se ljudi izvana čudili: »Sestre, vi imate veliku pomoćnicu u nebu!« To su mnogo puta u preobilju iskusile pojedine sestre ali i cijele zajednice. Neka sestra priznaje: »Kad u duhovnom životu ne idem naprijed, molim devetnicu majci M. Tereziji. I uskoro je zanos duše opet tu. Tako činim već više godina.«

Između mnogih neka slijedeći primjer pokaže kako majka M. Terezija štiti svoju djecu: Sestre Donjo-austrijske provincije Laxenburg pripisuju njezinu zagovoru spas svoje kuće 1945. godine. U Kronici stoji: Pošto smo sretno bez povreda izmakli brojnim zračnim napadima, dosegla je 4. srpnja opasnost svoj vrhunac. Rusi su zbog strateškog položaja trebali porušiti našu kuću, a mi smo bile usred vatre borbi. U uskom prostoru sklonilo se 120 osoba (sestre i radnice) i neprestano su molile. Među njima se nalazila s. Eutihija koja je neprestano vapila: »Majko M. Terezijo, izmoli čudo i spasi nas iz ovih nevolja!« Top postavljen nasuprot kući nisu Rusi mogli ispaliti unatoč svim nastojanjima. Kuća je tako ostala pošteđena a sestrama spašen život. Na ulazu u kuću bila je postavlje-

na bomba. Posve neočekivano zapovijedio je ruski oficir da se bomba ukloni i sve je bilo spašeno. U Beču se za vrijeme prošlog rata običavalo reći: »Kod kćeri majke M. Terezije neće nam se ništa dogoditi!«

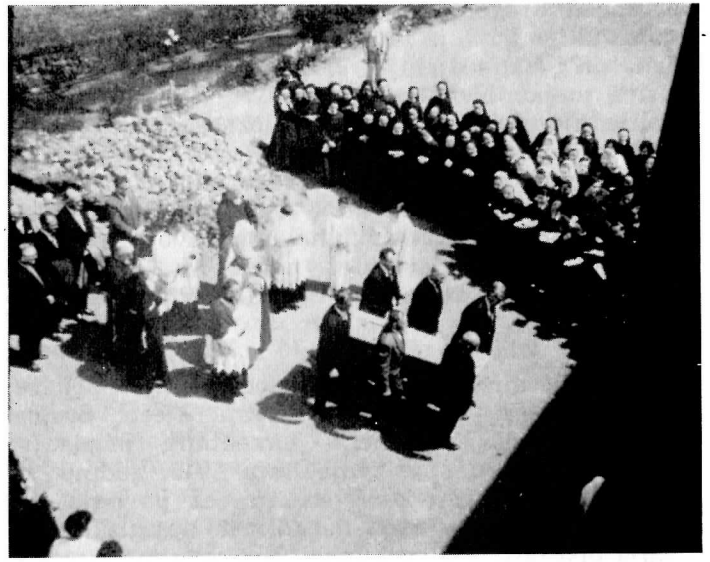

Prijenos posmrtnih ostataka majke M. Terezije — 1969.

GLAS NARODA — GLAS BOŽJI

Možda malo začuđuje činjenica što je prošlo dosta vremena dok su u Ingenbohlu pomislili na otvaranje procesa za proglašenje blaženom majke M. Terezije. Razlog je možda i u hladnom sjevernjačkom mentalitetu švicarskog naroda. I Bruder Klaus, švicarski nacionalni svetac, morao je čekati 400 godina, dok se je domovina ozbiljno potrudila da se javno potvrdi njegova nebeska slava.
Razlog odugovlačenja otvaranja procesa mogli bismo potražiti i u strahopoštovanju prema utemeljitelju ocu Teodoziju, koje je vladalo u Družbi sestara sv. Križa. Njemu, koji je zaslužan za Crkvu i domovinu, htjelo se dati prednost. Tako je možda Družba sama »skrivila« odugovlačenje stvari jer je svjesno izbjegavala svako nametnuto čašćenje Suutemeljiteljice.

»Ne namećemo, nama se nameće«

Te riječi majke generalice Agnes Schenk (umrla 1941.) odlično pokazuju stanje. Neprestani porast čašćenja majke M. Terezije u širokim krugovima ljudi nametao je pokretanje procesa za proglašenje

blaženom. Već nakon njezine smrti širili su se glasovi o njezinoj svetosti, jer su mnogi primali utjehu i uslišanje svojih molitava na njezinu grobu. »Nikad nisam bila sama na grobu. Tamo su neprestano svjetovnjaci ili sestre«, tako piše sestra M. Agila Biedermann.

Neposredni poticaj za pokretanje crkvenog procesa za proglašenje blaženom zahvaljujemo kardinalu van Rossumu, protektoru Družbe. Opširno proučavanje spisa potaknulo ga je 1927. na ovaj zaključak: »Među svetim sestrama Družbe napose se ističe utemeljiteljica majka M. Terezija. Ono što sam u zadnje vrijeme o njoj čuo kao i ono što se neposredno poslije njezine smrti nadaleko pričalo o njezinoj svetosti, navelo me je da napišem slijedeće.« Iza ovog slijedi zahtjev da se prikupe pisma Službenice Božje i tako pripremi otvaranje crkvenog procesa za proglašenje blaženom. »Sve ovo treba požuriti i ne gubiti vrijeme kako bismo imali još žive svjedoke.«

Na kardinalov poticaj započelo je 1926. godine objavljivanje mnogih svjedočanstava uslišanih molitava na njezin zagovor. Zbog mnoštva dopisa nije se od 1940. godine nadalje moglo sve objavljivati.

Za malu ilustraciju neka posluže ove brojke pisama prispjelih na njezin grob:

1945. god: 11505 preporuka i 3090 zahvala,
1948. god: 16862 preporuka i 5286 zahvala,
1950. god: 25544 preporuka i 7336 zahvala,
1951. god: 28309 preporuka i 8507 zahvala.

»Godine 1983. zabilježeno je 60909 pismenih molbi za grobu majke M. Terezije a 22557 zahvalnica.

U knjigu posjetilaca njezina groba upisalo se u toj godini 64400. Dok razmišljamo uz ove brojke iznenađuje i zadivljuje vjera naroda i ljubav Božja koju Bog preko svojih miljenika izlijeva na vjerni puk. Mogli bismo zaista reći: ona je sveto živjela, u Bogu preminula, čemu dakle procesi za proglašenje blaženom? To je istina, ali je upravo svet život uvjet za proglašenje blaženim. Drugo je pita-

nje želi li Bog da upravo taj i takav život postavi za uzor i svjetlo onima koji to za svoj život traže danas? Štovanje koje se iskazuje tim ljudima znak je da Bog upravo to želi. I tada je na instituciji — samostanu, župi ili tko već stoji iza toga života — da upozna u tom štovanju volju Božju i da je po mogućnosti ispuni. Na nama je da se divimo Božjim djelima koje čini po ljudima i da se dademo izazvati primjerom svetaca.« (Iz izvještaja s. Cornelie Gocking, Ingenbohl — 1984.) Dodala prevoditeljica]

»Njihovo kraljevstvo završava ondje gdje je nevolja otklonjena«

Ta je rečenica napisana kao odjek smrti Službenice Božje u nekim novinama. Bilo je to pohvalno priznanje životnom djelu majke M. Terezije. Iskustvo je pak pokazalo da ta rečenica vrijedi i za budućnost. Majka M. Terezija hoće i može još uvijek pomagati tamo gdje bijeda i siromaštvo vapiju k nebu a zemaljske se sile čine bespomoćne. A kako se njezina spremnost za pomoć proširila i izvan granica domovine, tako su i pisma što stižu sa svih strana rječito svjedočanstvo o tome kako daleko dopire njezina majčinska ruka pomoćnica. Teško je izabrati od tisuća uslišanja na njezin zagovor neke kao primjer:

— Dvije sam se godine s cijelom obitelji molio majci M. Tereziji da nađemo odgovarajući stan. Vapio sam njoj za pomoć i za žrtvu pošao sam pješice 20 sati iz W. u Ingenbohl na grob majke M. Terezije. Usput sam na čudesan način dobio novac, tako da sam mogao početi s gradnjom vlastitog stana. Taj čudnovati događaj pripisujem pomoći majke M. Terezije. Pet mjeseci kasnije uselio sam se sa svojom sretnom ženom i petero djece u svoj vlastiti dom. U znak zahvalnosti dao sam dragu izreku majke M. Terezije. »Moramo biti odvažni i jaki!« urezati u strop dnevne sobe. Dobru

ću Majku iz Ingenbohla posvuda preporučivati i ostati joj uvijek zahvalan s cijelom svojom obitelji.

— Nakon svoje dvanaeste godine M. M. se udaljio od sakramenata. Služio je u legiji stranaca i provodio buran život, daleko od Boga i pun prezira prema vjeri i Crkvi. U starosti je dospio u ubožnicu i bio je povjeren našoj njezi, ali je nastavio ići svojim putevima. Nije pogrdno govorio, ali se nadmoćno i hladno podsmjehivao kad se govorilo o vjeri. Jednoga dana udarila ga je kap. Napola oduzet ležao je u bolima. Nije bilo puno nade u ozdravljenje i oporavak. Zabrinuto smo opažali kako postaje sve slabiji. Obzirno smo mu spomenuli izmirenje s Bogom. Na tu primjedbu opirao bi se i govorio tvrde riječi. O svećeniku nije htio ni čuti. »Kad biste mi doveli sto kapucina ne bih se htio ispovijedati, jer ljudi ne mogu opraštati grijehe, a još manje od njih odrješivati.« To je rekao u srijedu. Zamolili smo u Kući matici da se na grobu majke M. Terezije pomole za ovog siromašnog čovjeka, jer su njoj upravo takvi siromasi bili na srcu. Njemu na smrt bolesnom pružili smo sličicu majke M. Terezije a on, koji uza se nije trpio nikakvu svetu sličicu ili molitvenik niti kakav nabožni predmet, uzeo je ovu sličicu i dugo je promatrao. — U petak je zatražio da dođe župnik. Dugo se svećenik zadržao u bolesničkoj sobici. Tada je otišao kući i donio Presveti Sakramenat i Sveto ulje. Nakon svetih čina ležao je starac smireno na jastuku. Sve je opet popravljeno. — Šezdeset godina okretao je Bogu leđa, a sada je Bog sam svratio k njemu i bio mu tako dobar.

— Petogodišnje dijete E. D. palo je s osam metara visokog prozora na betonsku ploču i ostalo ležati u nesvijesti s teškom povredom glave: kroz otvorenu ranu vidio se okrvavljeni mozak. Odmah su me pozvali na mjesto nesreće i dotrčao sam da djetetu podijelim Sv. ulje. U međuvremenu stigao je i liječnik. Pretpostavljao je da će dijete uskoro izdahnuti pa ga nije htio otpremati u bolnicu. Kad

je opet poslije podne navratio kući i našao ga još na životu, čemu se nije nadao, otpravio ga je tek tada u bolnicu. Dijete je ostalo ondje dva mjeseca i oporavilo se. Zatim je liječnik poduzeo operaciju i umetnuo mu dio plastične kosti da zatvori čeoni otvor lubanje. Operacija je uspjela i djevojčica se izliječena vratila kući. Roditelji i djeca iz vrtića molili su danomice zagovor majke M. Terezije za ozdravljenje. Teška nesreća nije ostavila nikakve posljedice iako ih je liječnik pretpostavljao.

— Moj je muž tri godine uzastopce imao tešku obostranu upalu pluća i plućne maramice. Kad je bolest treći puta nastupila, tvrdio je liječnik da nema izgleda oporavku. Sva zdvojna molila sam da se u samostanu u Ingenbohlu pomole novakinje na grobu majke M. Terezije. Još istog tjedna pala je temperatura. Moj muž osjećao se bolje i nakon nekoliko tjedana nastavio je raditi svoj posao.

— Tjednima sam oduzeta ležala u krevetu. Naslućivali su dječju paralizu. Lijekovi koje su mi davali nisu polučivali znakove poboljšanja. U svojoj muci započela sam devetnicu majci M. Tereziji. Nakon prve devetnice nisam izgubila pouzdanje te sam započela i drugu a zatim i treću devetnicu. Prvi dan treće devetnice porasla je temperatura a zatim u noći naglo pala i nastupilo je osjetno poboljšanje. Kad je sutradan došao liječnik sjedila sam na krevetu i mogla sam ustati. On je začuđeno povikao: »Draga gospođo, na Vama je Bog učinio čudo, jer od jučer sam bio izgubio svaku nadu.« Pokazala sam mu sličicu drage majke M. Terezije i on je shvatio.

— Troje djece u obitelji N. N. oboljelo je od teške difterije. U bolnici su nakon pretrage liječnici digli ruke, jer sve je bilo prekasno. »Užasno, jedna će majka odjenom izgubiti sve troje djece!« zaključili su. Sestra N. sjedila je na krevetu jednog od troje djece držeći u ruci molitvenik, iz kojega je odjednom ispala sličica majke M. Terezije. Boles-

ni dječak upita: »Tko je to?« »To je majka M. Terezija. Zovi je u pomoć, ona ti može izmoliti zdravlje!« odgovorila je sestra. Dijete je stavilo sličicu na prsa i toga je časa visoka temperatura iščeznula, dijete se razvedrilo i tražilo jesti. Isto je učinilo i drugo i treće dijete. I eto sve je troje bilo spašeno na čudo svih.

— Prije pet godina obolio je moj muž od raka. Molili smo s pouzdanjem zagovor majke M. Terezije za ozdravljenje. Nakon nekoliko operacija pokazao je rentgen metastaze na plućima. Ali nakon dvije od predviđene četiri kemoterapije potpuno su nestali znaci oboljenja na plućima. Ipak je liječnik zahtijevao još dvanaest zračenja. Od siječnja 1980. pokazuju redovite kontrole negativan nalaz. Pored svih umijeća liječnika sigurni smo da ovo ozdravljenje zahvaljujemo Bogu i zagovoru službenice Božje majke M. Terezije koju smo od početka zazivali. (B. A. 1985.).

— U jesen 1983. razbolio se naš 37-godišnji sin nakon ugriza krpelja od meningitisa s najtežim znakovima oboljenja. Liječnik nas je upozorio na ozbiljne posljedice takve bolesti. Molili smo za pomoć majku M. Tereziju i proporučili se u Ingenbohlu da se pomole na grobu Službenice Božje. Nakon deset dana ustanovio je profesor začuđen, da je bolest suzbijena. I strašne trajne posljedice nisu se pojavile. Sin se osjeća posve zdrav. Zahvaljujemo velikoj zagovornici!
(E. i H. R. prosinca 1984.).

— Naš je brak dospio u ozbiljnu krizu. Živjeli smo rastavljeno pod istim krovom samo radi djece. U svojoj velikoj muci zazivao sam majku M. Tereziju i molio pun pouzdanja. Pomogla mi je. Odjednom sam smogao snage za razgovor sa svojom ženom. Pomirili smo se i opet smo zajedno. Oboje častimo veliku zagovornicu majku M. Tereziju i iskreno zahvaljujemo. (E. B. srpanj 1985.).

Majka M. Terezija voljela je napose djecu. Za

nju je bila velika žrtva kad više nije mogla biti učiteljica malenih. Čini se da joj dragi Bog to sada nadoknađuje tako da na njezin zagovor pomaže majkama i djeci napose.
Mogli bismo nizati na tisuće primjera i svjedočanstava sa svih strana svijeta gdje rade i djeluju sestre majke M. Terezije. Naravno da ni svoju djecu, svoje sestre nije majka M. Terezija ostavila same u nevolji. Zapisana su mnoga svjedočanstva iz usta sestara koje su doživjele njezinu pomoć u različitim duševnim i tjelesnim nevoljama.

Što kaže Crkva?

Po nalogu biskupa iz Chura otvoren je 1930. tzv. biskupijski proces, koji je završio 1934. nakon 44 sjednice komisije. Na taj proces pozvani su prije svega oni koji su Službenicu Božju osobno poznavali. Zbog mnoštva dokumenata otvoren je dodatni proces 1941/42. na kojem je u 150 sjednica prikupljen sav potrebni materijal. Za 50. obljetnicu smrti majke M. Terezije (31. svibnja 1938.) ekshumirano je tijelo i posmrtni ostaci prenešeni su u kapelicu pored samostanske crkve.
Tako je Časna Majka stigla natrag u najbližu blizinu kuće koju je sama gradila (samostanska crkva) i položena tek desetak metara dalje od mjesta na koru crkve, gdje je nekoć provela sate u molitvi.
Papa Pio XII. potpisao je 11. prosinca 1949. dopis kojim nalaže otvaranje papinskog procesa za ispitivanje njezinih herojskih kreposti. Ovaj je proces vođen u Ingenbohlu 1950/51. U 128 sjednica u kojima su saslušavani svjedoci, sabran je materijal i predan na konačnu provjeru u Rim.

Proglašenje blaženim ili svetim plod je dugog i brižnog ispitivanja i provjeravanja. Na završnoj sjednici papinskog procesa u Ingenbohlu rekao je predsjedavajući biskup Caminada iz Chura mudru riječ o složenosti procesa proglašenja: »Svi su ovi crkveni propisi posljedica čovjekova straha pred

korakom koji poduzima.« Promislimo: čovjeka se uzdiže na čast oltara! Sve je zemaljsko kao i sve ljudsko negdje i nekako ograničeno. Zato je nemalen rizik slabog i ograničenog čovjeka proglasiti svetim ili blaženim. Njega se time naime izdiže iz svakidašnjice, otima zaboravu i daje ga se kršćanima svih vremena za uzor. Ni najveći svetac nije potpuni odsjaj svetosti Božje. On jest i ostaje dijete svog vremena i svog naroda. Čak ni on nije cijeli svoj život ostao na istom vrhuncu herojske svetosti. I u njegovu životu ima sive svagdašnjice koja ne privlači.

Tako je i u životu majke M. Terezije. No, ako smijemo vjerovati svjedočanstvu povijesti — a mi to smijemo i moramo jer je ono očito i jednodušno — tada imamo razloga nadati se, da cio njezin život može stati pred strogi sud Crkve i da ćemo uskoro slaviti njezino proglašenje blaženom.
Spravom se smijemo ovdje pozvati na svjedočanstvo sadašnjosti: pouzdanje vjernika u moć i pomoć majke M. Terezije pokazalo se u tisućama neuobičajenih slučajeva. O dva dokazana čuda raspravljao je papinski proces 1951. godine. Radilo se o izlječenju nekrotičnog pankreasa i o teškim krvarenjima u mozgu. Crkva strogo ispituje takve slučajeve i nadamo se da će ih prihvatiti kao znak pomoći odozgo, znak svetosti i majčinske zaštite majke M. Terezije.

Samo ljubav nas čini besmrtnima! To se s punim pravom smije primijeniti na prvu Časnu Majku iz Ingenbohla. Bila je KRALJICA svojim dostojanstvom, bila je MAJKA snagom svoje ljubavi i bila je SLUŠKINJA uvijek spremna na uslugu i pomoć. Zato neka dalje živi ne samo u nebeskoj slavi, nego i u zahvalnom sjećanju ljudi kojima još i danas po svojoj Družbi dijeli najizvrsnije:
k r š ć a n s k u l j u b a v!

Molitva bolesnika

Majko Marijo Terezijo, Ti si u svome životu suosjećala s mnogim ljudima u nevolji. Pouzdajem se u Tvoju ljubav prema nevoljnicima, pouzdajem se u moć Tvoga zagovora i molim Tvoju pomoć. Evo, ruka me Gospodnja pritište. Teško podnosim to iskušenje. Slaba mi je vjera u Božje vodstvo, slomljena odvažnost a pouzdanje tako malo. A Ti si se u mnogim i teškim kušnjama nepokolebivo pouzdavala u providnost nebeskog Oca i bez pridržaja prepustila se njegovom vodstvu. Ti si i u najtežim časovima težila samo za jednim: predati se potpuno volji Božjoj. Zato Te molim, isprosi mi vjeru, odvažnost i pouzdanje da rado prihvatim i nosim kušnju kako dugo Bog to hoće. Ako je za mene dobro i odgovara Božjem planu, izmoli mi pomoć i izbavljenje iz moje nevolje kao i milost da ubuduće upotrebljavam svoje snage prema volji Božjoj.

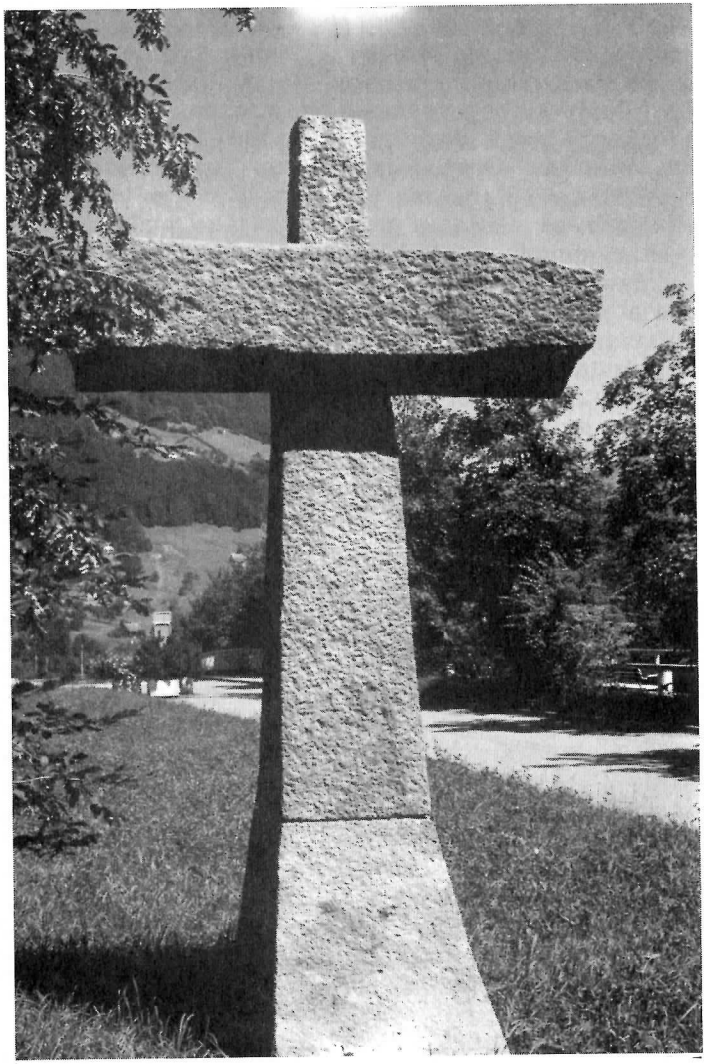

PROVINCIJA HRVATSKA

Provincijalna kuća — Đakovo

U VJERI JAKA I ĆUDOREDNA MLADOST BUDUĆNOST JE ZDRAVOG KRŠĆANSKOG NARODA

Ta je misao vodila oca Teodozija kad je pohitao u pomoć svome mnogostruko ugroženom narodu i osnovao Družbu sestara učiteljica. Njima je povjerio zadaću odgoja napose ženske mladeži.

Odgojiti dobru ženu-majku znači odgojiti dobar narod — takvim se velikim mislima zanosio i đakovački biskup Josip Juraj Strossmayer (1815-1905.) kad je svojim dalekosežnim pogledom i svojom ljubavlju prema narodu i domovini pozvao Teodozijeve sestre iz Ingenbohla da budu »majke i učiteljice njegovu puku«.

Sjeverna Amerika ili Slavonija?

Na sestri Eugeniji Weiss iz Ingenbohla, koja je u ove krajeve stigla proseći milostinju, prepoznao je veliki biskup Strossmayer duh ove Družbe. Stoga je odmah poslao molbu u Ingenbohl: »... Postojeći samostan i škola u Đakovu pružaju bogati djelokrug za širenje slave Božje i bogobojaznog odgoja ženske mladeži. ... Časna Majko, smilujte se ovoj kući i pošaljite sestre! Uvjeren sam da ćete si time sagraditi tisuću stepenica u nebo.«

Josip Juraj Strossmayer, biskup

Molba iz Đakova stigla je upravo u času kada su već bile odvojene sestre za misiju u Sjevernoj Americi. Majka M. Terezija dala je prednost Đakovu.

»Htio sam te Družbe tako urediti da pristaju svugdje, da ih se svugdje primi, da prodru u sve situacije«, piše otac Teodozije u osvrtu na svoje djelovanje. I ovaj odlazak u daleku nepoznatu zemlju i k narodu s drugačijim jezikom i običajima, zahtijevao je od sestara ogromne žrtve u učenju i prilagođivanju. Njih deset bilo je ipak vrlo brzo spremno za polazak na novu sjetvu u novom nepoznatom narodu.

7. lipnja 1868. godine stigle su te prve sestre iz Ingenbohla u Đakovo. Dug i mučan put željeznicom vodio ih je preko Linza i Beča a zatim Dunavom i Dravom do Osijeka. Zaprežnim kolima stigle su konačno u Đakovo.

Djevojački konvikt 1868. u Đakovu

»Velike nade polaže u nas«

S velikom ljubavlju i naklonošću primio je biskup Strossmayer sestre i darovao im već postojeću školu i konvikt. S pravom je očekivao preporod u narodu u svakom pogledu. Prve su sestre ta očekivanja shvatile ozbiljno i pišu Časnoj Majci u Ingenbohl: »Njegova Preuzvišenost primila nas je očinski.
Velike nade polažu u nas. ... Od nas puno očekuje, napose krepost i savršenost. Dao Bog da odgovorimo tim očekivanjima.«
I odgovorile su. Već 1870. znale su toliko hrvatski jezik da su preuzele vodstvo pučke i učiteljske škole.
Ali već devet mjeseci nakon dolaska u Slavoniju, tražio je Gospodin od sestara zalog te nesebične ljubavi koja ih je dovela u ove krajeve: umire od sušice mlada učiteljica glazbe, sestra Maksimilijana Schellheimer u 24. godini života.

»Ako pšenično zrno ne umre...«

Pučka i učiteljska škola u Đakovu omogućile su djevojkama iz bliže i dalje okolice da se osposobe za ženskoj duši tako drago učiteljsko zvanje pod sigurnim ravnanjem sestara učiteljica. U privatnoj višoj djevojačkoj školi upućivale su se djevojke u očuvanje narodnog blaga. Uz opću naobrazbu učile su tu i vezenje, tkanje, šivanje i glazbu.
Đakovo je uskoro postalo pravi centar za školovanje i odgoj ženske mladeži, otkuda su desetljećima izlazile djevojke spremne da preuzmu na sebe odgovornost kršćanskog odgoja u obitelji i školi.

1903. godine prispio je poziv kotorskog biskupa Uccelinija, velikog prijatelja biskupa Strossmayera, da sestre preuzmu građansku školu i odgoj ženske mladeži u Herceg Novom.
Tako je i na jug zemlje proširen djelokrug sestara učiteljica. Uz školu otvorile su sestre i vlastiti internat za djevojke.

Sestra učiteljica u školi u Đakovu

»Upravo sestrama sv. Križa povjeravam odgoj djevojaka u svojoj župi Donji Miholjac. One će žensku omladinu odgojiti u pravom kršćanskom duhu i spriječiti time svako moralno zlo«, bilježi Kronika 1899. riječi tamošnjeg župnika.

U težnji da pouči i osposobi za pravi kršćanski život pošla je tako milosrdna ljubav na svoj »bojni pohod« širom ove zemlje: u Nuštar, Bos. Brod, Slav. Brod, Pulu, Janjevo, Osijek. U Osijeku je otvorena privatna ženska klasična gimnazija pod vodstvom sestara.

Sestre u sirotištu — Vukovar

»PUSTITE MALENE K MENI«

Slijedeći taj poziv svoga Gospodina prihvaćale su sestre sv. Križa brigu za djecu u dječjim vrtićima kamo god su došle: u Đakovu, Vel. Lošinju, Visu, Vukovaru, Suhopolju, Bos. Brodu, Slav. Brodu, Sušaku, Puli i Osijeku. Mnogi su se još u odrasloj i starijoj dobi s radošću i zahvalnošću sjećali svojih sestara i dana iz dječjeg vrtića gdje su primili prve pouke o Bogu, naučili prve molitve, prilagođivali se na život s drugima i za druge. Naravno da je za siročad u sestarskom vrtiću bilo uvijek mjesta.

Djevojački internati koje su vodile sestre bile su pravo mjesto spremanja za život i poziv. Katoličke redovnice bile su ondje svojim odgajanicama majke i učiteljice.

»I umnožio je njihov broj«

Sestre su svojim životom oduševljavale mlade. Godinu dana po njihovu dolasku u Đakovo ušle su prve tri kandidatice u novicijat.
Tako je posijano sjeme već počelo klijati i razvijati se da bi donijelo plod...

Mnoge je djevojke koje su dolazile u Đakovo u školu privlačio život posve darovan Bogu i posve u službi ljudima kao što su ga promatrale na sestrama. Tako se broj kandidatica naglo povećavao da je samostan postao premalen.

Vlastiti novicijat 1869. godine početak je života nove provincije.

»Ljubav ne pozna granica«, uzviknula je nešto kasnije sestra Ulrika, sestra sv. Križa iz Provincije Hegne, čiji se proces za proglašenje blaženom privodi kraju. Ljubav je i ovdje prešla granice zemalja i naroda da bi se ukorijenila u novoj baštini, u hrvatskom narodu.

Novakinje

Ubrzo se mlada provincija morala suočiti s novim problemom: »Moramo graditi«, zaključila je provincijalna poglavarica.
Biskup Strossmayer kao i uvijek široka srca i pun razumijevanja za potrebe zajednice sestara, daruje im u tu svrhu livadu nasuprot postojećem konviktu i obećaje milion i po komada opeke iz vlastite ciglane za gradnju.
»Poklonjeno zemljište će se upotrijebiti za bogoštovne, naukovne i dobrotvorne svrhe, i to za vječita vremena«, izjavila je ondašnja provincijalka s. Radegunda.
Značajna novčana svota od 10 000 forinti — dar i opet biskupa Strossmayera — bila je prvi oslonac sigurnom početku gradnje.

1908. godine ušle su sestre u novi samostan i pjevale Teba Boga hvalimo u novosagrađenoj crkvi. Ovdje će one obnavljati svoju posvetu i osnažene ljubavlju Srca Isusova služiti svima koji su u nevolji.

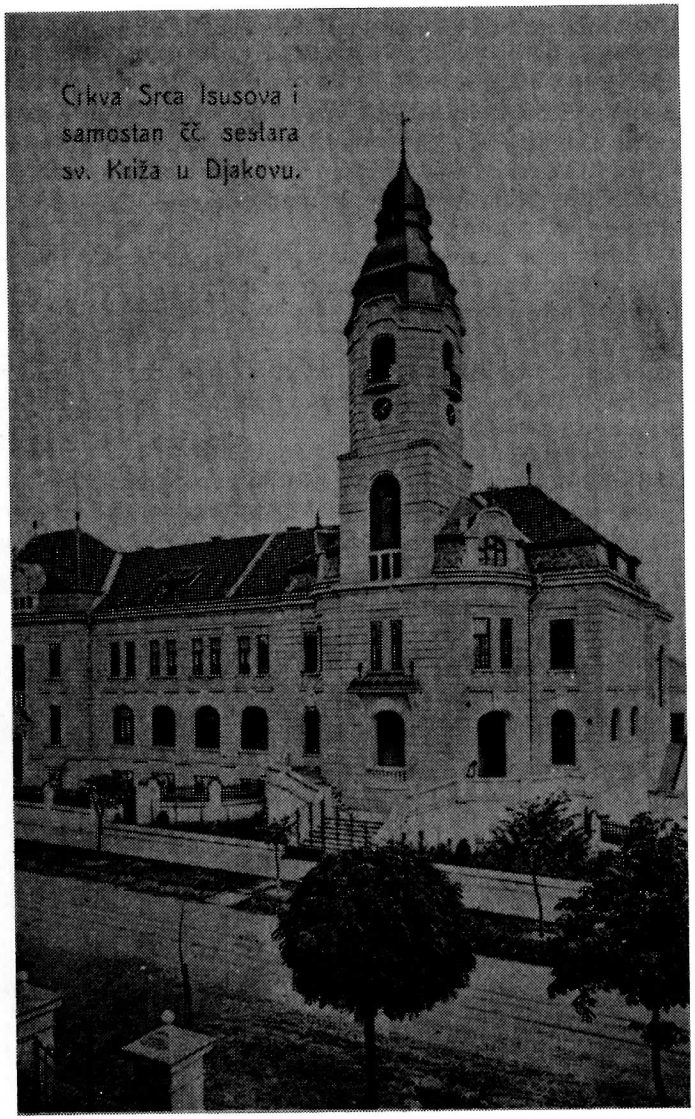

Nova crkva i samostan — 1908.

»SIROMAHA ĆETE UVIJEK IMATI UZA SE«

Sestre sv. Križa u Hrvatskoj razvile su odmah po dolasku jednu stranu svoje djelatnosti: odgoj mladeži. Ali snagom svoje karizme i obilježene vlastitim križem pozvane su one da posvuda pomognu nositi križ braći. Tako su po dolasku u Đakovo odmah prihvatile njegu bolesnika u maloj biskupijskoj bolnici (20 kreveta!) za oboljele radnike na imanju biskupije.

Na početku djelovale su sestre 15 godina samo u Đakovu pod sigurnom zaštitom i duhovnim vodstvom velikog biskupa Strossmayera. Njegova brojna poznanstva i posjeti raznijeli su glas o sestrama sv. Križa diljem naše zemlje. Zato nije čudo da ih je iz Đakova izvela ljubav koja uvijek želi da se daje, napose onima koji su najpotrebniji: Vjerne duhu svoje Utemeljiteljice, koja se posebnom brigom zauzimala za starce, slijedile su poziv grofa Koste Vojnovića i preuzele već 1883. godine brigu za napuštene starce u Velom Lošinju. Tako je upravo ubožnica prva filijala izvan Đakova. Zatim su se redale ubožnice u Visu, Malom Lošinju — tamo je bio otvoren i odjel za umobolne — u Dobroti, Vukovaru, Đakovu, Slav. Brodu i kasnije u Risnu.

Nezbrinutim i ostavljenim starcima na posljednjoj stanici ovozemnog života, trebala je više nego ikom milosrdna ljubav redovnice, koja im može pripraviti prijelaz u vječnost dostojan čovjeka i kršćanina.

Posvuda ih je dočekala materijalna bijeda i moralna zapuštenost, a u pasivnim krajevima otoka i Dalmacije siromaštvo je bilo stalni gost ubožnica. Napose su ratne godine donosile sa sobom još i nevolje glada, bolesti i ostavljenosti. Radeći često nadljudskim silama, dijelile su sestre sudbinu svojih štićenika, svladavajući različite teškoće svjesne da je najteže vidati rane koje je zadao jedan cijeli život! A upravo je toga u ubožnicama bilo na pretek.

Sestra u ubožnici — domu za stare i nemoćne

Teškoćama početaka u Đakovu, a naš narod kaže »svaki početak je težak«, priključile su se ubrzo nevolje rata i glada. Okupacijom Bosne i Hercegovine 1878. dospjeli su mnogi ranjenici preko Save u ove strane i pretvorili brzo internat i dio samostana u Đakovu u bolnicu za njegu ranjenih. Sestre sv. Križa založile su se nesebično u njezi i znale su liječiti rane tijela i bol duše.
Na njihova vrata pokucalo je tih godina mnogo izbjeglica, a mnoga ratna siročad ovdje je našla svoj dom i utjehu. Ali ubrzo je kuća postala pretijesna a zalihe hrane potrošene te se u kuću uselila neimaština.

»... Po svom zvanju trsi se ovaj Samostan prehranjivanjem i njegovanjem siromaha i bolesnika te odgajanjem siročadi... No pri ovakvoj oskudici nije u stanju spomenuta djela ljubavi ispunjavati ... te je uprav prisiljen na milost i darežljivost plemenitih ljudi obratiti se«, piše tadašnja provincijalna poglavarica s. Adelheida Dielenz u molbi upućenoj Kraljevskoj zemaljskoj vladi u Zagrebu da se sestrama dopusti skupljanje milostinje u zemlji. Pola godine smjele su sestre obilaziti sela i gradove moleći milostinju da bi mogle prehraniti sebe i svoje štićenike.
Blagoslov prosjačkog štapa, koji im je pao u dio jer su podijelile sve sa siromašnima, uživat će generacije koje su upravo nadolazile.

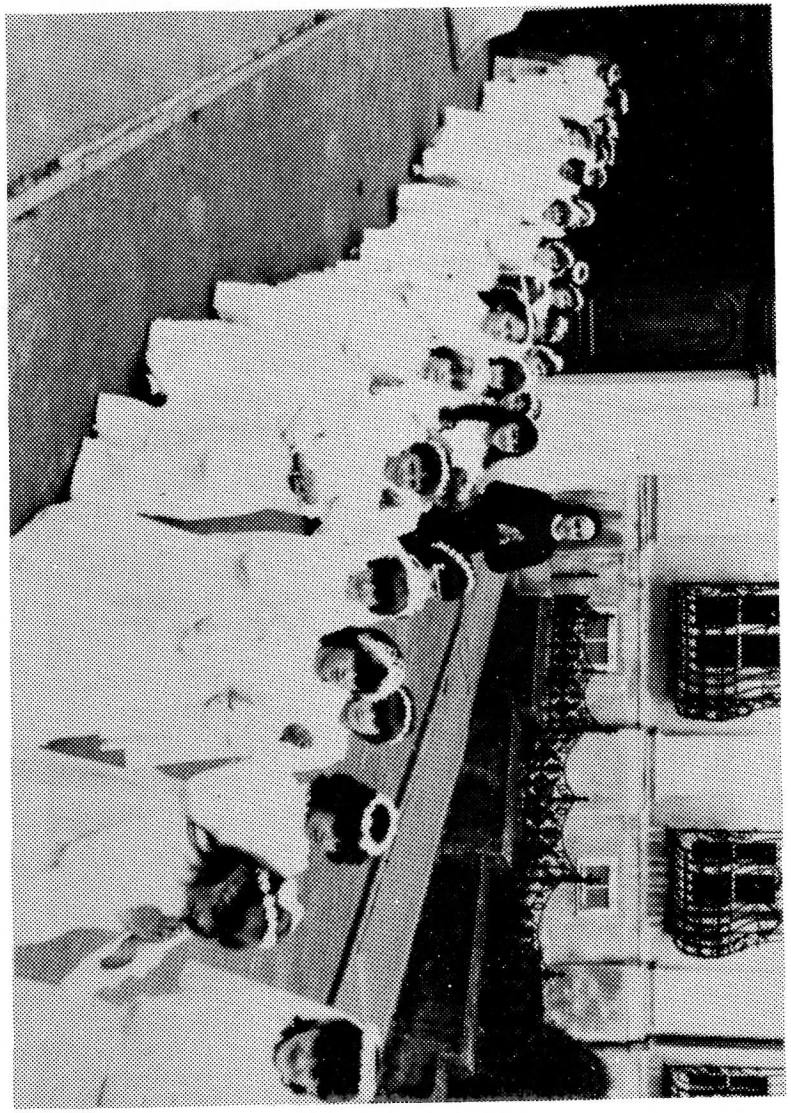

»VEĆE LJUBAVI NEMA NITKO OD OVE...«

Bog je umnožio sestre jer ih je trebao da posvjedoče svijetu njegovu milosrdnu ljubav. Kako su počele s njegom bolesnika u Đakovu, tako su nastavile svoju samaritansku službu kroz desetljeća koja su slijedila. Snagom karizme svojih Utemeljitelja nastojale su sestre sv. Križa posvuda kamo su došle »blažiti boli i liječiti patnje svoga vremena«, kako upućuju njihovi propisi!
Služiti Gospodinu koji još i danas visi na križu u patnicima svake vrste njihov je ideal!
Tu svoju djelatnost nisu sestre napustile do danas. Prošle su kroz vihore rata i smjene režima, ali su ostale vjerne svom milosrdnom zvanju radeći zauzeto i savjesno.

»Isus se s ljubavlju zauzimao za bolesnike i liječio ih pa i onda kada je sam bio umoran. On je njegu bolesnika ubrojio u djela milosrđa koje postiže milosrđe«, rekao je otac Teodozije. Sjećajući se tih spasonosnih uputa sestre se nisu štedjele.
Tako su ih Balkanski ratovi odveli u daleku Crnu Goru da u Cetinju i Podgorici njeguju oko 7000 ranjenih i zaraženih vojnika. Bile su mnoge doslovno žrtve svoga zvanja, kad su njegujući okužene bolesnike i same postale žrtve opakih bolesti te im podlegle.

Sestre u lazaretu

Samo u I. svjetskom ratu 17 sestara izgubilo je život u dvorbi okuženih vojnika. Tako su one na djelu ostvarile Kristove riječi: »Nitko nema veće ljubavi od ove: da tko život svoj položi za svoje prijatelje.«
Različite pošasti kao kuga, kolera, boginje i tifus više nego što drugo tražile su od sestara zalaganje pod cijenu vlastitog života. Kada je 1911. izbila kolera na Sušaku, pozvale su gradske vlasti sestre iz Đakova u pomoć za njegu oboljelih. Provincijalna poglavarica tražila je među sestrama za to dobrovoljce. Javilo ih se toliko da je izbor bio težak. Mnogi su bolesnici uz brižnu njegu sestara ozdravili, a oni drugi, uz njihovu molitvu i pomoć izmireni s Bogom, predano su preminuli.

Ratnim nevoljama gotovo uvijek pridružila se i glad, napose u pasivnim krajevima. I tada su sestre nalazile rješenja radeći neumorno u »kuhinjama za siromahe« u Dalmaciji i Boki Kotorskoj. »Mi same rado trpimo glad samo da možemo pomoći bjednijima od sebe«; »Često ovuda prolazi vojska, onda po noći pečemo kruh da ga možemo pružiti gladnim vojnicima na prolazu«, javljaju

sestre iz Herceg Novog u Đakovu. Ondje su u I. svjetskom ratu prehranjivale dnevno 700 siromaha i 30 radnika.

Mnoge privremene bolnice crvenog križa za smještaj ranjenika bile su povjerene brizi sestara: u Vinkovcima, Vukovaru, Sisku, Gospiću, Slav. Brodu, Karlovcu, Bršadinu, Cazinu, Đakovu te u Bugarskoj — u Sofiji i Varni.

U Vinkovce su stizali vlakovi s ranjenicima i napol smrznutim vojnicima. Umirućima ili pak bogaljima na rubu očaja molitva, suosjećanje i njega katoličke redovnice olakšavali su podnošenje teških trenutaka.
Služile su svima bez razlike slijedeći riječi svoga Utemeljitelja: »Duh Družbe jest duh kršćanske ljubavi prema bližnjemu. Sestre neka naročito nastoje usvojiti onu ljubav, blagost i strpljivost koja sve podnosi, koja ne preže ni pred kakvim naporom ni trudom, koja sve žrtvuje i koju ništa ne može obeshrabriti. Neka tu ljubav sestre iskazuju svima onima koji su njihovoj brizi povjereni bez razlike na dob, spol i vjeru, jer se Isus bez razlike svima smilovao i za spas svih svoj život žrtvovao« (Konstitucije iz 1860).

Postepeni razvoj zdravstva i njege bolesnika u bolnicama oslanjao se u svojim počecima vrlo često na pomoć sestara. Kamo god su bile pozvane da preuzmu rad u bolnici, morale su najprije samu zgradu osposobiti za upotrebu. Morale su se pri tom prihvaćati svakog posla i često si u pamet dozivati riječi majke M. Terezije: »Ne mislite da vas čekaju fini poslovi. Za fine poslove ima dosta vanjskih ljudi, za to ne treba m i l o s r d n a sestra.« Ili »Za fine i gospodske poslove ima dragi Bog jako mnogo ljudi, ali da nekoga poslužimo, da učinimo ono neugodno i teško što je bolesniku ipak potrebno, to očekuje Bog od m i l o s r d n e sestre...«

Izvan Đakova primile su sestre već 1889. godine bolnicu u Vukovaru. Kakav je bio početak? Kad

su se odazvale na poziv i došle, našle su zgradu neuređenu i praznu. Za stol i stolice poslužili su im vlastiti koferi. Spavale su na podu a pokrivale se maramama i kaputima. Sve je predano njima na brigu: uređenje bolnice, nabavka hrane, režijski troškovi kao i njega bolesnika, a općina će za svakog bolesnika »plaćati tek 35 novčića dnevno«. Takvi i slični počeci nizali su se u Gospiću, Virovitici, Vinkovcima, Sisku, Slav. Brodu, Somboru, Subotici, Sremskoj Mitrovici i drugdje.
Bugarska carica Eleonora čula je za sestre sv. Križa i poželjela upravo njih za njegu bolesnika u Klementinskoj bolnici u Sofiji. Svojom požrtvovnošću i ljubavlju nadvladale su sestre prvotno nepovjerenje pravoslavnog pučanstva, jer su »svima bile sve«.

I osnutak Klinika u Zagrebu 1921. vezan je uz rad sestara koje su se spretno uključivale kako u njegu tako i u specijalne laboratorijske poslove.

Sestra u laboratoriju

Njega bolesnika i rad u bolnici u ono vrijeme bio je u mnogočemu drugačiji nego danas. Onda se nije znalo za osamsatno radno vrijeme ili godišnji odmor, a sredstva su bila primitivna i oskudna. Pa i u teškim okolnostima ostale su sestre vjerne svome poslanju i mnoge su od njih svojim životom posvjedočile ljudsku, kršćansku i redovničku zrelost koja je oduševljavala i privlačila.

Da se što prije osposobi osoblje za njegu bolesnika, otvorile su sestre sv. Križa u Zagrebu na Vrhovcu 1934. Školu za spremanje bolničarki. Uz liječnike-predavače i sestre su ondje prenosile svoja iskustva, znanje i zanos za ovo zvanje na mlađa pokoljenja.

Iza rata proširile su sestre svoje djelovanje na vojne bolnice u Beogradu, Skopju, Nišu, Prištini, Cetinju, Titogradu, St. Baru, Knez Selu i Đakovici.
Iznenadna epidemija velikih boginja u Đakovici 1972. godine našla je i opet spremne sestre sv. Križa da i ovom vremenu i narodu pruže svjedočanstvo svoje ljubavi prema Bogu i čovjeku. Nakon sv. Mise i pričesti primile su sestre blagoslov i ušle dobrovoljno u karantenu te ostale u izolaciji njegujući teške bolesnike uz rizik vlastitog života sve dok epidemija nije prestala.

Bolesnica iz Đakovice 1972.

Sestra u misijama — 1982.

Misijski duh prvih sestara živi i dalje među sestrama sv. Križa. Prve dvije misionarke pošle su iz Hrvatske 1937. u Indiju, da zajedno s ostalim sestrama Družbe budu ondje »izabrano oruđe« u ruci Gospodnjoj i da blagoslov Križa donesu patničkom čovječanstvu indijskog potkontinenta.

1979. i 1986. slijedile su još dvije sestre iz Hrvatske provincije poziv: »Idite po svemu svijetu, naviještajte Evanđelje...« i pošle na drugu polutku kugle zemaljske, u Brazil. One dijele sudbinu siromaha i patnika Trećeg svijeta otkrivajući im smisao patnje te nastoje zajedno s njima ostvarivati evanđeoski nauk o pravdi i ljubavi među ljudima.

»POTREBA VREMENA VOLJA JE BOŽJA«

Ova poruka oca Teodozija vodila je sestre sv. Križa u Hrvatskoj u njihovom djelovanju kroz vihore povijesnih zbivanja. Novo vrijeme nakon II. svjetskog rata donijelo je sa sobom i nove potrebe pa stoga i nove zadatke za sestre. Nakon što im je onemogućen rad u školama, uočile su one kao potrebu vremena uključivanje sestara u župski apostolat. One su bile pioniri na tom području u našoj zemlji. Tako su se sestre učiteljice našle na novom polju rada — u katehizaciji djece i brizi za crkveno pjevanje po župama.
I ovi počeci bili su obilježeni križevima različitog izgleda i oblika, ali su sestre znale posvuda i u svemu da je »križ njihov dio«.

Sestra u katehizaciji

Umirući biskup Strossmayer, koji je doveo sestre sv. Križa u Đakovo, dajući im svoj blagoslov reče: »Napredujte u svemu i svagdje. Vi ste apostoli za moj narod!«

Danas sestre rade na 51 župi nastojeći svojim životom zajedništva u Kristu i svojim djelovanjem ostvariti svoje zvanje šireći slavu Božju i sudjelujući u spasavanju ljudi.

Oslanjajući se na duhovnu baštinu svetih sestara koje su otišle pred njima u vječnost, gledaju sestre s nadom u budućnost. Jer ako, kako kaže sv. Pavao, samo ljubav ostaje vječno, onda će Bog do kraja uzdržati one koje tu ljubav budu svjedočile životom i služenjem braći.

POGOVOR

Ova knjižica uz životopis službenice Božje Majke Marije Terezije Scherer, čiji se proces za proglašenje blaženom bliži kraju, donosi u kratkim crtama pregled osnutka i razvoja naše Provincije. Kroz tih desetak stranica pred našim očima iskrsava lik sestre svetog Križa kakvu si je zamislio i želio blagopokojni utemeljitelj otac Teodozije. Prva od takvih sestara bila je upravo Majka Marija Terezija, suutemeljiteljica naše Družbe. Odgojena u školi oca Teodozija, prenosila je izvorni duh Družbe na svoje prve sestre. Stoga nije čudo što se biljka presađena njezinom rukom iz daleke Švicarske duboko ukorijenila i ubrzo proširila svoje ogranke i na ovom našem tlu.

Od godine 1868. kad je postavljen temelj Provinciji pa do godine 1888. kada je blago u Gospodinu preminula, draga naša Majka pohodila je četiri puta svoje sestre u Đakovu unatoč oslabljenom zdravlju i teškoćama ondašnjeg putovanja. To je dokaz koliko joj je bilo na srcu da i ovdje kod nas zasađena biljka raste i nosi plodove u duhu svoga izvora. Zato ju je toliko i natapala svojom ljubavlju i brigom.

Vjerujemo da Majka i danas bdije nad nama i svojim zagovorom kod Gospodina prati naš hod, naša nastojanja kako bismo odgovorile potrebi svoga vremena i bile prave sestre svetog Križa.

Sestra Miljenka Tadin,
Provincijalka

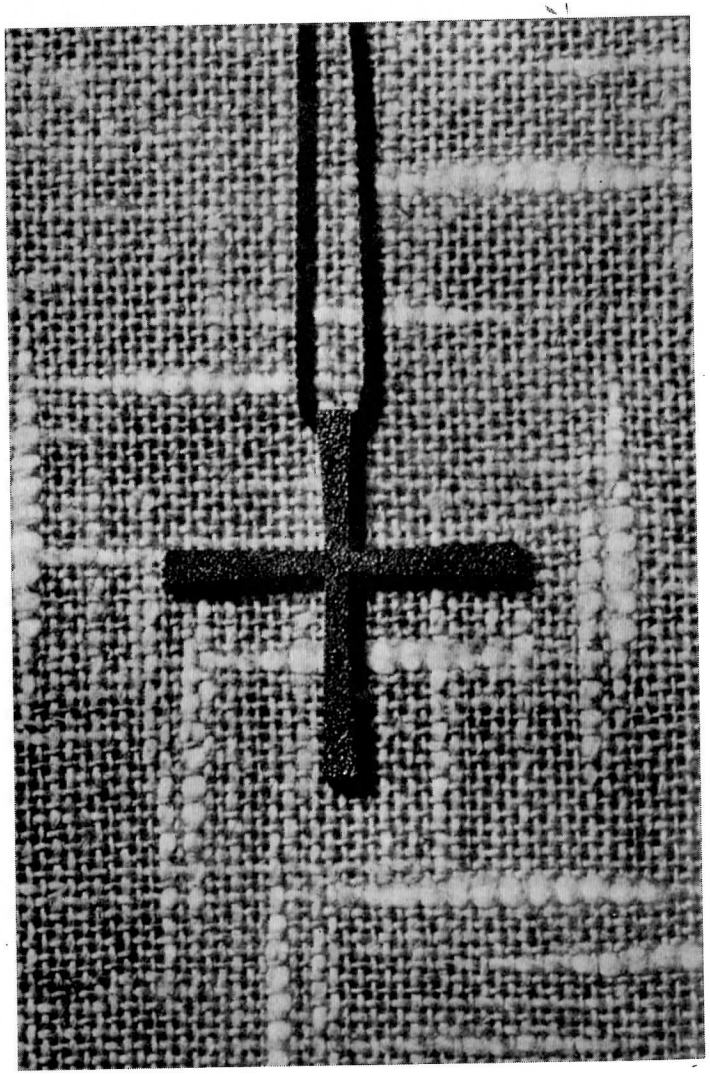

Križ — znak posvete sestara sv. Križa

DRUŽBA SESTARA SV. KRIŽA
dana 30. studenog 1985:

Provincija/Vikarijat	*God. osnutka*	*Br.sestara*	*Br.zajed.*
Matična provincija–Švicarska	1856.	1496	121
Gornja Austrija–Salzburg	1865.	458	41
Hrvatska	1868.	610	67
Štajerska–Koruška	1870.	283	32
Moravska	1872.	296	8
Baden-Wurtenberg	1895.	740	78
Tirol-Vorarlberg	1904.	269	21
Mađarska	1913.	184	—
Beč-Donja Austrija	1913.	179	13
Slovačka	1927.	389	10
Italija	1930.	259	22
Bavarska	1945.	249	25
Zapadna Švicarska	1954.	176	20
SAD	1954.	68	10
Indija	1970.	553	69
Vikarijat Taiwan	1955.	31	7
Vikarijat Brazil	1966.	32	11
Vikarijat Slovenija	1970.	63	7
Vikarijat Burundi	1972.	7	2
Generalna uprava		8	—
		6450	564

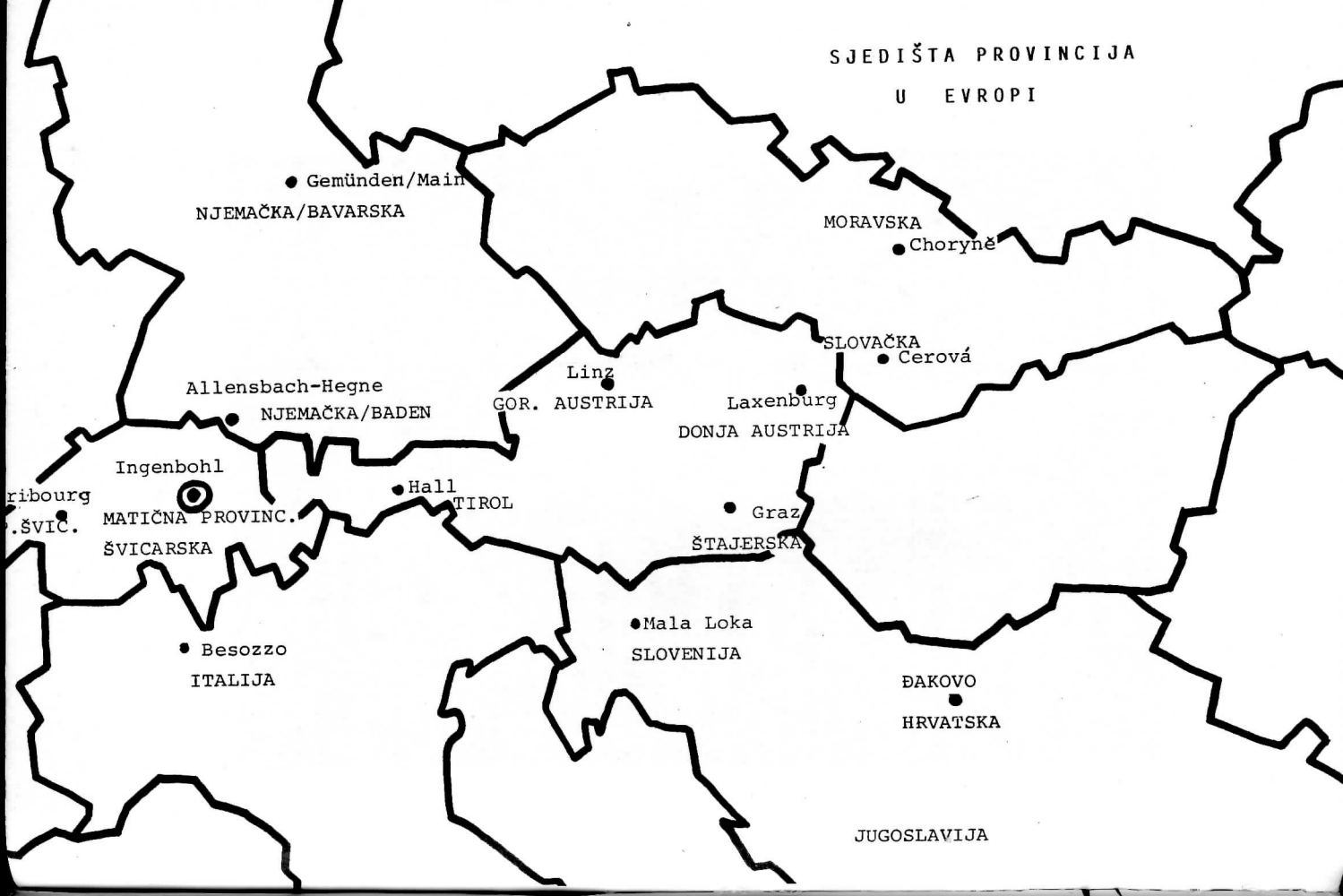
SJEDIŠTA PROVINCIJA
U EVROPI
Gemünden/Main
NJEMAČKA/BAVARSKA
MORAVSKA
Choryně
SLOVAČKA
Cerová
Linz
GOR. AUSTRIJA
Allensbach-Hegne
NJEMAČKA/BADEN
Laxenburg
DONJA AUSTRIJA
Ingenbohl
MATIČNA PROVINC.
ŠVICARSKA
Hall
TIROL
Graz
ŠTAJERSKA
Mala Loka
SLOVENIJA
Besozzo
ITALIJA
ĐAKOVO
HRVATSKA
JUGOSLAVIJA

SJEDIŠTA PROVINCIJA
I VIKARIJATA U
PREKOOCEANSKIM
ZEMLJAMA
BRAZIL
Salvador
BURUNDI
KENIA
USA
Merrill

SADRŽAJ

Predgovor hrvatskom izdanju 7

Uvod 9

Ljiljan iz Meggena 11
Bog zove, ali kamo? 17
Radosti i boli početka 25
Majka bolesnih 31
Počeci u Ingenbohlu 37
Časna Majka 43
Što je mrklija noć, to su sjajnije zvijezde . . 53
Radije težak nego prazan život 59
Je li majka M. Terezija svetica? 69
Blaženo preminuće 77
Suze na grobu 83
Glas naroda — glas Božji 87

Dodatak

Provincija Hrvatska
U vjeri jaka ćudoredna mladost budućnost je zdravog kršćanskog naroda 99
»Pustite malene k meni« 105
»Siromaha ćete uvijek imati uza se« 109
»Veće ljubavi nema nitko od ove« 113
»Potreba vremena volja je Božja« 119

Pogovor 121

Sl. 1 — Naslovna str.:
Ingenbohl — Samostan ss. sv. Križa
Križ — znak Milosrdnih sestara sv. Križa

Sl. 2. — Na poleđini:
Đakovo — Samostan i crkva ss. sv. Križa